

Z OBSAHU ČÍSLA

Investice v roce 2008 a perspektiva do roku 2012

Profesor Blahoš důstojníkem Řádu Čestné legie

Přijímací zkoušky na lékařskou fakultu

Profesor Hironori Yamamoto hostem 2. interní kliniky

Historická knihovna prof. Kruty otevřena v Brně

60 let mikrobiologie v Hradci Králové

Hradecké medicínské priority

Tři dny na Taiwanu

Nábřeží sochařů se rozšířilo do Fakultní nemocnice

Arnošt z Pardubic

Sdružený objekt (úschovna kol) Foto J. Bobr

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: Prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc. Sekretářka redakce Alena Hejnová. Adresa redakce steiner@lfhk.cuni.cz

Redakční rada: PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Bc. Iveta Juranová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., plk. doc. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., Ing. Jiří Ropek, Mgr. Jiří Štěpán, Bc. Hana Ulrychová, Miroslav Všetečka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D., RNDr. Josef Židů, CSc.

Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v nakladatelství ATD Hradec Králové (atd.hk@seznam.cz) • Ročník XVIII (2008), č. 3
Tisk SWL, s. r. o., Praha-Uhřetěves • MK ČR E 11425 • ISSN 1211–295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adresách <http://pavouk.fnhk.cz/nove/> v kapitole Pro širokou veřejnost a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby - Časopisy)

Investice v roce 2008 a perspektiva do roku 2012

J. ŽIDŮ

Rok 2008 bude ve Fakultní nemocnici Hradec Králové mimořádný rozsahem investic vložených především do zdravotnické přístrojové techniky. Pro některé obory se tak stane rokem přelomovým, neboť obnova přístroje nebo nákup nové technologie znamená nejen vyšší potenciál v rozsahu a kvalitě poskytování léčebné péče, ale i větší možnosti ve vědecko-výzkumné činnosti.

Především Onkologická klinika spuštěním druhého ozařovače v červenci t.r. dokončila kompletní obměnu ozařovací techniky a plánovacího systému. Byly pořízeny dva lineární urychlovače fy Varian a CT simulátor fy Siemens. Je třeba zdůraznit, že investice 220 mil. Kč, kterou si tento krok vyžádal, byla do značné míry vynucená. Původní ozařovače byly již fyzicky tak opotřebované, že po havárii a provizorní opravě jednoho z nich v roce 2007 byl tento krok nezbytný. Finanční zátěž pro nemocnici je velká. Ze státního rozpočtu mohl být poskytnut příspěvek pouze 40 mil. Kč, 94 mil. Kč uhradí nemocnice ve 3 splátkách a na zbývající část se snaží získat prostředky z fondů EU v rámci programu vybavení onkologických center.

Zlomovým bude tento rok i pro Oddělení nukleární medicíny, na kterém bude do konce roku instalováno zařízení pozitronové emisní tomografie kombinované s počítačovou tomografií (PET/CT) firmy General Electric. Naše FN bude pátou nemocnicí v ČR, kde bude tento přístroj instalován. Obchodně jde o mimořádně úspěšnou akci: náklady na pořízení byly předpokládány ve výši 100 mil. Kč. Dodavatelská firma vyhrála veřejnou obchodní soutěž s nabídkovou cenou 78 mil. Kč. Nemocnice se bude podílet 30 mil. Kč na úhradě přístroje a 4 mil. Kč na úhradě nákladů spojených s vybudováním pracoviště, které bude stát celkem 12 mil. Kč. Zbývající prostředky poskytne MZ ČR dotací ze státního rozpočtu.

Podrobnější popis přístrojů a jejich možností přesahuje rámec tohoto příspěvku. Stejně tak není možné podat být jen výčet ostatních nákupů zdravotnických přístrojů – jde o cca 150 položek, které budou nakoupeny v rámci jednotlivých segmentů, podnikatelských záměrů, rozvojových

Oblast	Kč (tis.)
Segmenty:	
- laboratoře	5 963
- chirurgie	12 804
- intenzivní péče	8 991
- rtg	6 287
- interní obory	13 171
- ošetrovatelská péče	1 927
- onkologie a nukleární medicína	33 317
- ostatní	310
Segmenty celkem	82 770
Rozvojové projekty	13 269
Zdrav. technika ve stavbách	59 026
Celkem	155 065

Tab. 1

projektů, z prostředků na výzkum a z decentralizovaných investic. V tabulce č. 1 jsou shrnuty částky, které FN v tomto roce vynaloží v jednotlivých oblastech z vlastních zdrojů.

Tabulka č. 2 sumarizuje dotační tituly, které se letos podařilo získat z různých zdrojů.

Titul	Kč (tis.)
Obnova zdrav. techniky	20 013
Lineární urychlovače	39 217
PET/CT	48 644
HIV/AIDS	224
Výzkumný záměr	17 119
Endoskopické obrazové procesory	1 000
Celkem	126 217

Tab. 2

Prvých pět položek jsou dotacemi Ministerstva zdravotnictví ČR (MZ ČR), šestá položka je z prostředků Krajského úřadu Královéhradeckého kraje.

Celkem tedy nemocnice vynaloží na zdravotnickou přístrojovou techniku 281,282 mil. Kč. To však není číslo zdaleka konečné. Velké investice proudí i do staveb. Po loňské přestávce uvedeme do provozu dvě velké stavby. U první se tak již stalo: v lednu byl zahájen provoz nového pavilonu Pohotovost - emergency, o kterém jsme již referovali. Dá se říci, že stavba byla dokončena i s „příslušenstvím“ v červnu letošního roku, kdy byl dán do provozu tzv. Sdružený objekt. Dvoupodlažní betonový skelet se zajímavým zastřešením esteticky dotváří prostor před pavilonem, slouží jako krytá, zabezpečená úschovna pro 100 jízdních kol a kultivuje přístup do pavilonu za nepříznivého počasí. Vzhledem k vysokým nákladům, vedení FN dlouho váhalo se schválením realizace stavby. Učinilo tak až poté, co se podařilo získat dotaci 2,5 mil. Kč z prostředků Krajského úřadu Královéhradeckého kraje. Přesto FN vynaložila poměrně vysokou částku 4,8 mil. Kč.

Intenzivně pokračují práce na stavbě nového pavilonu Psychiatrické kliniky. Bude dokončena a připravena ke zprovoznění do konce roku, slavnostní otevření se předpokládá počátkem ledna 2009. Pak bude příležitost představit ji podrobněji. V letošním roce na ni FN vynaloží 103,255 mil. Kč.

V souvislosti s nákupem PET/CT je nutné provést poměrně rozsáhlou a nákladnou stavební přípravu na jeho instalaci ve stávajícím působišti Oddělení nukleární medicíny v Baštekého pavilonu. Celkové náklady budou 12 mil. Kč a zmínili jsme již, že 4 mil. budou hrazeny z rozpočtu nemocnice, zbývající prostředky přislíbilo MZ ČR. Stavební práce byly nedávno zahájeny a budou dokončeny tak, aby přístroj mohl být instalován a zprovozněn do konce roku 2008.

Probíhají rovněž práce na dlouho odkládané stavbě centrální přípravy cytostatik. Bude vestavěna ve východním bloku Baštekého pavilonu celkovým nákladem 11 mil. Kč, z nichž 6,5 mil. Kč poskytne MZ ČR. V čistých prostorách tohoto pracoviště budou 3 pozice pro ředění cytostatik, přičemž v současné době budou izolátory osa-

zeny dvě posice a třetí bude v rezervě pro event. budoucí nákup automatického zařízení. Termín dokončení stavby předpokládáme počátkem příštího roku.

V průběhu roku byly do plánu zařazeny další dvě vynucené akce. První je spojena s požadavky, které jsou kladeny na Stomatologickou kliniku; především by během relativně krátké doby měla převzít od Zdravotnické záchranné služby Zubní pohotovost. Dále je požadováno rozšíření sítě praktických stomatologů, na kterém by se měla klinika podílet a konečně roste tlak na zvýšení počtu studentů stomatologie. Pro tyto aktivity není budova kliniky dimenzována a je nutné její rozšíření. Jedinou možností jak přitom zachovat integritu kliniky je rozšíření do přilehlé budovy centrálního výměníku FN. Jeho modernizací bude získán prostor, s rezervou pokrývající uvedené požadavky. Náklady budou nemalé, asi 20 mil. Kč, které budou ve výši 16 mil. Kč kryty z dotace, slíbené MZ ČR. Letos by měly proběhnout v podstatě jen přípravné práce, dokončení je plánováno až na konec 1. pololetí příštího roku.

Druhou akcí je rekonstrukce operačního sálu Oční kliniky. Sál nemá klimatizaci a jeho příslušenství je z hygienicko-epidemiologického hlediska nevyhovující. Byl připraven projekt rekonstrukce za 17,3 mil. Kč a MZ ČR požádáno o příspěvek ve výši 11,5 mil. Kč. Rekonstrukce bude zahájena koncem roku a bude dokončena začátkem 2. čtvrtletí 2009. V této souvislosti je třeba říci, že Oční klinika bude naléhavě potřebovat další investice v příštích letech. Zejména její ambulantní trakt je pro současné množství pacientů zcela nevyhovující a podmínky pro ně i personál jsou nedůstojné. Ještě v letošním roce bude připravena alespoň studie potřebných úprav, které budou podle finančních možností po etapách realizovány v následujících letech.

Další velkou a v podstatě vynucenou akcí je rekonstrukce dvou stávajících a přístavba dvou nových operačních sálů v Bedrnově pavilonu. Je zdůvodněna stále se stupňujícím deficitem v kapacitě operačních sálů a zejména, jak zmíním dále, v příštím roce nemocnice téměř jistě získá významnou dotaci z prostředků EU. Její část je určena na vybavení Traumatologického centra. Pro uvažovaný rozsah přístrojového vybavení je velikost stávajících sálů nedostatečná. V současné době se dokončuje studie, na kterou bude bezprostředně navazovat projektová příprava a v příštím roce stavba. S ohledem na harmonogram čerpání prostředků z EU musí být stavba hotova do konce 1. pololetí 2009. Celkový náklad se předpokládá ve výši 60 mil. Kč; v letošním roce si projektová příprava vyžádá cca 4,6 mil. Kč. Celou akci bude FN hradit z vlastních prostředků.

Velké a dlouhodobě plánované rekonstrukce a stavby zaslouží zvláštní pozornost, neboť v původních záměrech došlo k určitým změnám. Nejprve rekonstrukce bývalé 1. interní kliniky pro potřeby Neurologické kliniky. Tento záměr trvá a MZ ČR bylo požádáno o registraci akce tak, aby mohla být s dotací ze státního rozpočtu zahájena v příštím roce a dokončena v roce 2010 s tím, že projektová příprava bude provedena ještě letos. Celkový náklad bude 165 mil. Kč, z toho nemocnice uhradí 49,5 mil. Kč.

Další velkou stavbou plánovanou do roku 2012 je rekonstrukce Fingerlandova ústavu patologie (FÚP) s přístavbou pro Ústav soudního lékařství (ÚSL). Zatím předpokládáme, že termínově se záměr nemění, avšak skutečnost bude záviset na objemu dotací, které se podaří v příštích letech získat. Financovat stavbu jen z vlastních prostředků FN není možné, neboť se předpokládá, že celkové náklady dosáhnou cca 220 mil. Kč. Při

podrobnějším plánování této akce se ukázalo, že byla v minulosti pominuta závažná okolnost totiž, že během rekonstrukce bude nutné umístit v jiném prostoru pitevny, odběrové pracoviště Tkáňové ústředny a další provozy. Po důkladném rozboru se jako nejefektivnější řešení ukázalo postavit v předstihu, jako přístavbu k Bedrnovu pavilonu, nový pavilon pro Ortopedickou kliniku a do současné budovy ortopedie přechodně přesunout pracoviště z FÚP. Usilujeme o to, aby se stavba Ortopedické kliniky termínově „vsunula“ mezi stavbu pro Neurologickou kliniku a pro FÚP a ÚSL. Letos by měla být připravena studie, v příštím roce proběhnout projektová příprava a stavba by měla být provedena v letech 2010–2011. Zpracování studie nebude jednoduché, neboť zároveň je třeba přediskutovat i budoucí koncepci Bedrnova pavilonu, zejména v prvních třech podlažích tak, aby prostory budov byly komunikačně dobře provázány a výstavba nové ortopedie splnila svůj cíl: integrovat velké chirurgické obory a vytvořit lepší podmínky oborové spolupráce tam, kde tomu zatím bránila prostorová odlehlost.

Je třeba znovu zdůraznit, že realizace dlouhodobějších záměrů, zejména v uvedených termínech až do roku 2012 závisí na výši dotací, které se nemocnici podaří získat. Prostředky z fondů EU, jejichž využití ve stavbách jsme předpokládali, jsou určeny pouze na nákup přístrojové techniky. K tomu, co již bylo řečeno je třeba dodat, že s velkou pravděpodobností FN získá v letošním roce maximum možných prostředků pro dva zatím vyhlášené projekty: projekt vybavení Traumatologického centra (96,8 mil. Kč) a projekt vybavení Onkologického centra (rovněž ve výši 96,8 mil. Kč). Schválení projektů by mělo proběhnout do konce září. Pak budou vyhlášena výběrová řízení na dodavatele a přístroje by měly být dodány během 1. pololetí 2009. Stojí za zmínku, že díky těmto prostředkům nemocnice obnoví důležitou část drahých přístrojů, zejména dosluhující CT na Bedrnově pavilonu a NMR v Diagnostickém centru u pavilonu Neurochirurgické kliniky. Dále doufáme, že se v příštím roce podaří získat z tohoto zdroje další prostředky (cca 20 mil. Kč) na snížení energetické náročnosti některých starších budov.

Téměř na závěr udělejme opět formou tabulky malé shrnutí investic v letošním roce a předpoklad pro léta následující (v mil. Kč):

Položka	2008	2009	2010	2011	2012	Celkem
Vlastní zdroje	333,3	271,8	230,2	208,0	220,7	1264,0
Dotace MZ	134,3	71,7	188,7	176,1	126,3	697,1
EU		213,6				213,0
Celkem	467,6	557,1	418,9	384,1	347,0	2174,1

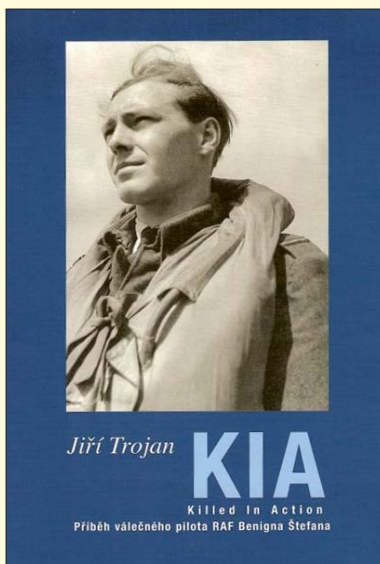
Zaslouží si krátký komentář: především pokud čtenář porovná údaje o čerpání vlastních zdrojů a čísla v textu, zjistí rozpor. Jedná tím, že jsme zvlášť nezmiňovali investice do obnovy strojírenského parku v technických provozech nemocnice (14,8 mil. Kč) a investice do výpočetní techniky (7,5 mil. Kč). Dále je vidět, že objem investic díky prostředkům z EU v příštím roce ještě vzroste. Pak má sice klesající tendenci, avšak lze předpokládat, že i po roce 2010 včetně bude pokračovat přísun prostředků z fondů EU a celkový objem investic bude vysoký i v dalších letech.

(RNDr. Josef Židů, CSc.,
je provozně technickým náměstkem ředitele FN)

Následující dvě recenze čerstvě vyšlých knih mají společného jmenovatele – jejich hrdiny jsou příslušníci československé armády v Anglii za 2. světové války. Paní bc. Juranová píše o válečném pilotovi Benignu Štefanovi, který byl zabit v akci roku 1943. Připomeňme, že jeho bratrem je prof. Hvězdoslav Stefan, dětský chirurg ve FN (v rodině se používaly verze Štefan i Stefan).

Jedním z prvních Rytířů lékařského stavu, spolu s naším prof. Fingerlandem, byl v roce 1996 jmenován chirurg MUDr. Josef Hercz. Publikaci o něm představuje ing. Jiří Soukup (nar. 1927) – znalec umění a stále aktivní atlet, zúčastňující se pravidelně veteránských mistrovství Evropy i světa. V letošním roce mu byla udělena Výroční cena města Hradce Králové – Primus inter pares.

Jméno bratří Štefanů nese jedna z královéhradeckých ulic; jejich rodný dům je označen pamětní deskou, která připomíná Benigna a Ivana. Oba zahynuli během druhé světové války. Bratři Štefanové byli čtyři a jejich životním příběhům je věnována kniha ing. Jiřího Trojana. Základní důraz však autor klade na osudy pilota a příslušníka 313. stíhací perutě RAF, Benigna Štefana. Jeho cesta do Anglie byla dlouhá a nebezpečná a jeho životní pouť skončila 8. března 1943. Byl sestřelen nepřitelem při operaci Ramrod 56 a byl pohřben v St. Brieu, nicméně pro rodinu zůstalo více než 50 let tajemstvím jak a kde skutečně zahynul. Naproti tomu v obci Plouézec a osadě Port Lazo pamětníci vzpomínali na pilota Spitfiru, který zahynul na mysu Bilfot. Dlouhá léta neznali jeho totožnost, ani místo posledního odpočinku, protože mrtvé tělo našli a z místa havárie okamžitě odvezli Němci. Tady za-

číná pátrání amatérských historiků a také příběh této knihy, který však v žádném případě nevybočuje z rámce literatury faktu.

Jiří Trojan vychází z osobních vzpomínek žijících pamětníků i členů rodiny, z archivních materiálů, osobního a pilotního deníku, dopisů, sám podnikl i několik cest do ciziny. Snažil se také alespoň krátce přiblížit osudy některých přátel a spolubojovníků Benigna Štefana; kniha tedy obsahuje i řadu medailonů československých příslušníků RAF a má v podstatě encyklopedický charakter. Text doprovází i ce-

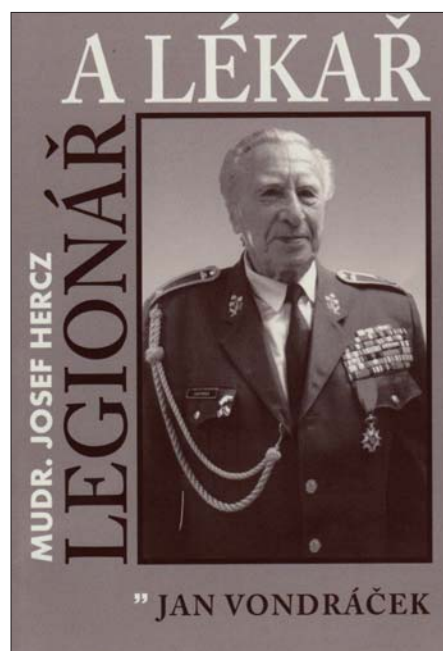
lá řadu fotografií a fotokopii důležitých dokladů a dokumentů, z nichž většina je publikována vůbec poprvé.

Kniha vyšla vlastním nákladem autora; k dostání ve vybraných knihkupectvích v Hradci Králové; případné další informace na e-mailu: juranova@lfhk.cuni.cz

Vydání publikace *Legionář a lékař MUDr. Josef Hercz* spadalo do slavnostního rámce upomínek na paradesantní výsadek Anthropoid, jehož členové plnili stanovený úkol odstranit krutého nepřítele českého lidu Reinharda Heydricha. Dne 27. května v 10.35 hodin, tedy přesně po 66 letech od atentátu, byl odhalen základní kámen pomníku u tzv. Heydrichovy zatáčky v Praze 8-Libni.

Téhož dne vpoledne se konala autogramiáda na Libeňském zámečku. Ve slavnostním pořadu promluvili představitelé Městské části Praha 8, autor vzpomínkové knihy Jan Vondráček i sám MUDr. Josef Hercz. Ten je nositelem řady ocenění vztahujících se k jeho povolání i vojenské činnosti. Je Rytířem lékařského stavu, brigádním generálem české armády, nositelem Řádu Tomáše Garrigue Masaryka, francouzského Řádu Čestné legie, Československého válečného kříže a několika Záslužných křížů; je i čestným občanem Prahy 8.

V první části knihy jsou zaznamenány vzpomínky dr. Hercze na dětství prožité na rodném statku na východním Slovensku, kde rodina byla řízena se smyslem pro povinnost i úctou k zemědělství. Jeho pražské lékařské studium přerušila válka. V další části je popsán útek do zahraničí, směřujícím k účasti na protinacistickém boji v různých místech, od Blízkého Východu přes Severní Afriku, do Evropy, se šťastným návratem po válce. To byl i start k lékařskému poslání, které se u dr. Hercze vyznačovalo plnou oddaností péči o zdraví občanů, stejné

jako dřívějšímu vojenství. V současnosti se dr. Hercz, i přes svých 91 let věnuje činnosti v Obci legionářské. Kniha je doplněna vzpomínkami zahraničních vojáků a přátel.

Sám jsem byl na výsost potěšen možností při těchto květnových oslavách se osobně setkat s dr. Herczem, jehož jsem v době svého někdejšího pobytu v Praze byl sousedem. Několikrát jsem byl i ošetřen v ambulanci, či hospitalizován v lůžkové části Ortopedické kliniky Na Bulovce, které byl dr. Hercz primářem. Vnímám jsem úžasný řád, který tam panoval díky přirozené autoritě

a úžasnému lidství pana primáře. To možná prokazuje i má vzpomínka ... Dr. Hercz mi operoval kontraktury na obou dlaních. Operace dobře dopadla. Bylo to v předvánoční době a já jsem se snažil s ovázanou rukou na dvorku zasadit vánoční stromeček do stojánku. Kolemjdoucí dr. Hercz zpozoroval moje marné snažení a namísto rady sám stromek usadil. To nepotřebuje komentáře! O tom a mnohém dalším jsme si povídali při těch květnových slavnostech.

Jiří Soukup

Ve dnech 14. a 15. července proběhly v pražském Karolinu promoce absolventů naší lékařské fakulty. Svá studia ukončilo v magisterských programech Všeobecné lékařství 109, Stomatologie/Zubní lékařství 29, General Medicine 16 a Dentistry 3 a v bakalářském programu Ošetřovatelství 97 studentů.

Foto J. Blažková

V minulých dnech neočekávaně zemřel v Torontu ve věku třiadevadesáti let král českých obuvníků Tomáš Baťa mladší.

Česko-kanadský podnikatel byl pokračovatelem svého otce Tomáše Bati ve vedení mezinárodního obuvnického gigantu, firmy Baťa.

Vzpomínáme na jeho soukromou a neočekávanou návštěvu ve staroslavném Karolinu v březnu 1992.

Profesor Blahoš důstojníkem Řádu Čestné legie

Dne 23. června 2008 převzal prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc., z rukou velvyslance Francie J. E. Ch. Friese diplom prezidenta Francie a insignie u příležitosti povýšení na důstojníka nejvyššího francouzského vyznamenání Řádu Čestné legie. Slavnostní ceremoniál se uskutečnil za přítomnosti četných hostů v Buquoyském paláci v Praze, v sídle velvyslanectví Francie v ČR. Blahopřejeme.

(Prof. Blahoš je členem Vědecké rady naší fakulty)

Vítězové studentské soutěže Nadace Thomase Grala

Nadace mezilidské tolerance Thomase Grala při LF vyhlásila v roce 2007, u příležitosti 10. výročí svého založení, soutěž pro studenty Lékařské fakulty UK a Pedagogické fakulty UHK. Byly vypsány 3 tématické okruhy – Lékařská psychologie, Zdravotnická psychologie a Sociálně výchovná práce. Okruh Lékařská psychologie byl určen studentům magisterského studia Lékařské fakulty UK v Hradci Králové; jejich úkolem bylo zpracovat esej na téma Etická úskalí a dilemata medicíny očima studenta LF. Podobné bylo zadání v okruhu Zdravotnická psychologie jenom s tím rozdílem, že tento tématický okruh byl určen pro studenty bakalářského studia oboru Ošetřovatelství. Poslední tématický okruh, Sociálně výchovná práce, byl vypsán pro studenty Pedagogické fakulty UHK v Hradci Králové. Úkolem bylo předložit původní a dosud nepublikovanou práci, orientovanou na oblast mezilidské tolerance, lidských práv, sociálně deviantního jednání a uplatňování profesní etiky v pomáhajících profesích. Práce měla představovat vlastní pohled studenta na zvolené téma, např. na základě průzkumu, případové studie či zúčastněného pozorování. Uzávěrka soutěže byla 31. ledna 2008; odevzdané práce vyhodnotily odborné komise nadace.

V oboru Lékařská psychologie nebylo první místo uděleno, na druhém místě se umístila práce Miroslava Maláče nazvaná Láska, peníze a medicína. Třetí příčku obsadila Miroslava Votápková s prací Problematika lékařského prostředí a Jana Kopáčková, jejíž esej nesl název Zkušenosti „odjinud“. V oboru Zdravotnická psychologie byla soutěž pro malý počet zájemců zrušena. V tématickém okruhu Sociálně výchovná prá-

Smyčcový kvartet Pedagogické fakulty UHK

Foto Olga Procházková

ce zvítězila Zuzana Kostecká s prací Problematika sekt, druhé místo obsadila práce Prostituce, aneb jak si studentky mohou přivydělat, jejíž autorkami jsou Jana Červenková a Lucie Husová. Na třetím místě se umístila Tereza Blažková-Liszková s prací nazvanou Protialkoholní záchytné stanice v ČR – pobočka v Kolíně. Všichni vítězové získali finanční odměnu, kterou Nadace mohla vyplatit díky sponzorskému daru ČSOB, a.s.

Ceny všem vítězům byly slavnostně předány dne 11. června 2008 v reprezentativním Sloupovém sále budovy Lékařské knihovny. Součástí programu byl koncert smyčcového kvarteta Pedagogické fakulty UHK, které zahrálo Divertimento B dur W. A. Mozarta a Taneční suitu L. Sluky. Vítězné práce budou publikovány ve zvláštním sborníku. Nadace mezilidské tolerance nyní připravuje vyhlášení dalšího ročníku soutěže, ve kterém chce rozšířit tématické okruhy tak, aby se do soutěže mohli zapojit i studenti Farmaceutické fakulty UK.

Iveta Juranová

Přijímací zkoušky na lékařskou fakultu

Akademický rok se na každé vysoké škole, naši lékařskou fakultu nevyjímaje, řídí svým vlastním víceméně neměnným harmonogramem. Tak jako rok každého křesťana má své pevné body - Advent, Vánoce, postní období, či Velikonoce, má rok všech zaměstnanců naší fakulty (a tím spíš pak členů vedení školy) také své neměnné jistoty - přijímací zkoušky, imatrikulaci, den otevřených dveří a promoce.

Stejně jako se datum velikonočních svátků posouvá podle toho, kdy přichází neděle po prvním jarním úplňku, tak se mění i datum přijímacích zkoušek, neboť jednotlivé lékařské fakulty UK se střídají v tom, která bude bojovat o uchazeče o studium jako první a která naopak bude lovit ve vodách, které již mnoho šikovných zájemců opustilo, neboť v mezidobí úspěšně složili přijímací zkoušky na jinou fakultu a ztrácí motivaci snažit se o totéž ještě někde jinde. Záměrně používám termín bojovat - nenamlouvejme si, že všichni nejlepší absolventi středních škol jsou rozhodnutí jít studovat medicínu nebo dokonce medicínu do Hradce Králové. V dnešní době se vysoké školy doslova přetahují o maturanty s těmi nejlepšími předpoklady být úspěšnými univerzitními studenty.

V letošním roce se posunula naše škola na první místo v pomyslném kolotoči pořadí skládání zkoušek a tak v úterý 10. června dorazilo do prostor teoretických ústavů lékařské fakulty, výukového centra a na další místa Hradce Králové rekordních 1141 zájemců o přijetí do magisterských studijních programů Všeobecné lékařství a Zubní lékařství (pro srovnání - v loňském roce, kdy byla naše fakulta naopak poslední, kde se přijímací zkoušky skládaly, dorazilo k psaní testů „jen“ 869 zájemců).

Jednalo se o větší část z celkem 1364 zájemců o magisterské studium v českém jazyce, kteří si podali dohromady 1616 přihlášek (1070 na Všeobecné lékařství, 546 na Zubní lékařství, 252 osoby si podaly přihlášku paralelně na oba programy). Z nich si navíc 124 (Všeobecné l.), resp. 29 (Zubní l.) podalo současně přihlášku na Fakultu vojenského zdravotnictví Univerzity obrany. Zajímavý je fenomén feminizace medicíny, který začíná již na počátku, při podávání přihlášek – 62 % (Všeobecné l.), resp. 67 % (Zubní l.) tvořily ženy. Mezi přijatými bez přijímacích zkoušek pak ženy tvořily dokonce 87,6 % u Všeobecného a 89,5 % u Zubního lékařství! Zachována byla rovněž (i když v podstatně re-

dukované míře) možnost přiznání malé bodové bonifikace za účast, resp. umístění do 5. místa v celostátních kolech přírodovědných olympiád či SOČ. Letos na tuto možnost dosáhlo celkem jen 9 uchazečů.

Již s předstihem bylo 89 zájemců o Všeobecné lékařství a 19 o Zubní lékařství informováno, že splnili podmínky pro přijetí bez přijímacích zkoušek (celkový studijní průměr na střední škole do 1,10 a absolvování 3 ze 4 přírodovědných předmětů ve dvou posledních letech studia) a byli proto pozváni k předem předem zápisu - z nich se zapsalo 46 na Všeobecné a 12 na Zubní lékařství.

Každým rokem se můžete na stránkách SCANu v souvislosti s přijímacími zkouškami dočíst o nějaké novince. V letošním roce jsme po zralé úvaze a konzultaci s odborníky na tvorbu testů přistoupili k zavedení penalizace nesprávných odpovědí. Zatímco za správnou odpověď je udělován 1 bod a za nezodpovězenou otázku 0 bodů, za chybnou odpověď je (v testech s 5 možnostmi odpovědí) odečítáno 0,25 bodu. Teoreticky by tedy při zcela náhodném zaškrtnutí odpovědi měl uchazeč získat 0 bodů. Zavedená novinka vedla v souladu s našimi předpoklady a očekáváním k poměrně významné změně chování při vyplňování odpovědí – u otázek, kde si uchazeči nebyli jisti správným výsledkem ponechávali odpověď nevyplněnou a nezkoušeli výsledek uhádnout. Přesto se u všech bez výjimky uplatnilo odečítání bodů, a proto byly získané bodové hodnoty zřetelně nižší, než v minulých letech – nejlepší přijatý dosáhl (při celkovém počtu 80 otázek) výsledku 63 bodů. Perličkou je, že na samém konci žebříčku se objevilo několik desítek osob, které dosáhly záporných čísel při sečtení výsledků všech testů. Jejich odpovědi byly tedy horší, než výsledky při zcela náhodném tipování. Eliminace těchto evidentně nepřipravených zájemců o studium je jen jedním z důvodů, proč zřejmě přijímací zkoušky na lékařské fakultě nebudou nikdy opuštěny.

Tak jako každoročně, i letos nezbyvá než popřát všem přijatým uchazečům hodně úspěchů a radosti ze studia, které patří jistě mezi to nejobtížnější, co si pro sebe ze všech oborů, které lze na vysokých školách studovat, mohli vybrat.

*Prof. MUDr. Aleš Ryška, Ph.D.
proděkan pro výuku (1.-3. ročník)*

Přijímací zkoušky zahraničních studentů

Letos se ke studiu na naší fakultě hlásilo celkem 298 uchazečů, z nichž 224 se zúčastnilo přijímacího řízení, ve kterém rozhodovaly výsledky písemných testů z biologie, chemie a fyziky nebo matematiky (podle preference uchazeče). Zkoušky probíhaly v Anglii (14 přijatých), Botswaně (10), Kanadě (2), na Kypru (5), v Malajsii (31), Německu (3), Norsku (7), Švédsku (2), na Taiwanu (7) a v Hradci Králové

Ministerstvo zdravotnictví v Gaborone

(12). Devět studentů bylo přijato bez zkoušek na základě výborných výsledků předchozího studia. Celkem bylo přijato 71 studentů do „General Medicine“ a 31 studentů do „Dentistry“. Protože ne všichni přijatí studenti potvrzují svůj nástup ke studiu zaplacením depozitu ze školního nebo i po jeho zaplacení se ke studiu nezapíší, nejsou definitivní počty studentů v 1. ročníku zatím známé,

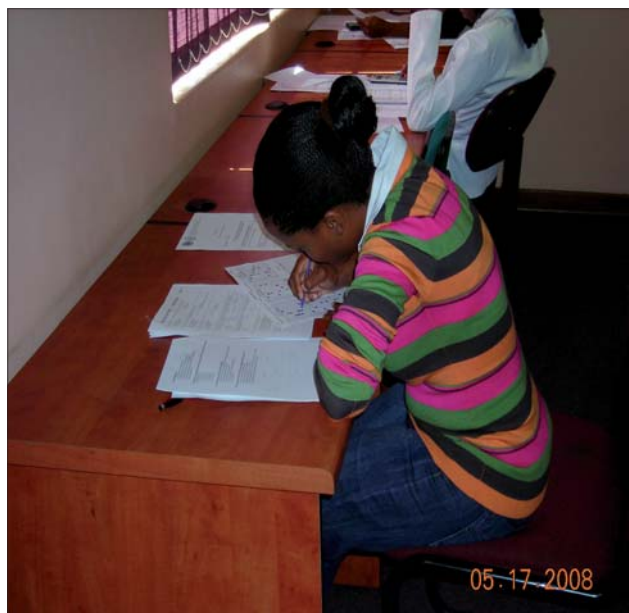
ale je snaha (případným „dobíráním“, v pořadí podle výsledků u zkoušek), dosáhnout požadovaných 60 studentů v programu General Medicine a 27 v programu Dentistry. Tradičně nejméně váhají s nástupem ke studiu ti, kteří se zúčastnili přijímacích zkoušek v Hradci Králové a měli možnost vidět, v jakém prostředí mají strávit následující roky. Stoupá také počet těch, kteří dělali přijímací zkoušky v zahraničí, byli přijati ke studiu na více fakultách a pro studium u nás se rozhodují až na základě návštěvy Hradce Králové, LF a Fakultní nemocnice. Je příjemné vidět, že návštěva u nás (organizovaná referentkami studijního oddělení) u převážné většiny z nich rozhodne v náš prospěch, přestože naše školné placené v českých korunách pro ně není nijak levné. Dobrou referencí pro naši LF je jistě také to, že některé rodiny k nám posílají studovat postupně více svých dětí.

Celkový počet zahraničních studentů letos opět vzroste a bude jich pravděpodobně více než 300.

Protože se stále snažíme zachovat co nejširší spektrum „zdrojů“ zahraničních studentů i národností, byla letos dvě místa, kde naši examinační prováděli přijímací zkoušky poprvé – Botswana a Taiwan.

V Botswaně dosud nemají vlastní lékařskou fakultu, ale velmi intenzivně budují v hlavním městě Gaborone rozsáhlý univerzitní kampus, ve kterém jsou mnohé fakulty již v provozu a lékařská fakulta by měla zahájit svou činnost asi za dva roky. Je pravděpodobné, že bude zájem i o učitele z našich řad. Botswana zažívá velký ekonomický rozvoj, což se projevuje i rozsáhlou výstavbou.

Zdejší uchazeči o studium překvapili svou disciplinovanos-

ti, velkou motivací a velmi dobrými výsledky v našich testech. Ioni, podobně jako uchazeči v Malajsii vykazují oproti studentům z Evropy zejména lepší znalosti ve fyzice a matematice. Studium přijatých studentů financuje jejich vláda a bohužel, ne všichni přijatí studenti stipendium získali. Obdobně jako v jiných státech Afriky a Asie, i v Botswaně je proces získání českého víza náročný; navíc botswanští studenti si je musí vyřizovat až na našem velvyslanectví v JAR.

*Prof. MUDr. Miroslav Kuba, CSc.
proděkan pro studijní programy v angličtině*

VÍTE ŽE ...

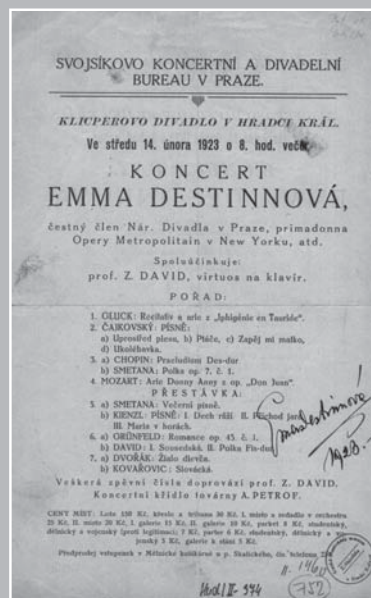
EMA DESTINOVÁ ZPÍVALA I V HRADCI KRÁLOVÉ?

Slavná česká operní zpěvačka Ema Destinová (1878–1930), primadona Dvorní opery v Berlíně, Metropolitní opery v New Yorku a opery Covent Garden v Londýně a čestná členka Národního divadla v Praze, účinkovala v Hradci Králové celkem pětkrát.

Na přání biskupa dr. Doubravy zpívala 4. října 1908 při hlavní mši v chrámu sv. Ducha a téhož dne večer uspořádala koncert v Klicperově divadle. K dalším vystoupením došlo až po 1. světové válce. Ve dnech 13. a 14. února 1923, opět v Klicperově divadle, se konaly dva koncerty, na nichž zpívala árie z oper Händela, Glucka a Mozarta a písně Schuberta, Čajkovského, Smetany a Dvořáka. Poslední vystoupení Destinové v Hradci Králové bylo 7. dubna 1924, v rámci cyklu slavnostních koncertů na počest 100. výročí narození Bedřicha Smetany. Umělkyně zde zpívala výňatky z oper Hubička, Čertova stěna, Prodaná nevěsta, Libuše a Tajemství.

I. Š.

(Za laskavé poskytnutí archivních materiálů děkuji dr. Koritenské a dr. Pospíšilové z Muzea Východních Čech)

Profesor Hironori Yamamoto opět hostem 2. interní kliniky

J. BUREŠ

Prof. Yamamoto provádí endoskopickou operaci

V červnu 2007 byl v Hradci Králové uspořádán mezinárodní workshop digestivní endoskopie, kdy hlavním přednášejícím a endoskopujícím byl profesor Hironori Yamamoto (Jichi Medical University, Tochigi, Japonsko). Tato výjimečná akce (viz též SCAN 2007; vol. 17, č. 4: s. 13-14) se setkala s velkým ohlasem a byla hodnocena odbornou veřejností mimořádně pozitivně. V letošním roce jsme měli to štěstí, že prof. Yamamoto přijal naše pozvání a opět přijel do Hradce Králové.

Výkladový slovník uvádí, že „Yamamoto“ je častým japonským jménem (山本 znamená „úpatí hory“). Pokud toto jméno uslyšíte, možná se vám vybaví Koichi Yamamoto (slavný matematik), Yamamoto Gonnohyoe (japonský ministerský předseda), Hisashi Yamamoto (významný chemik), Isoroku Yamamoto (admirál ve druhé světové válce), Yamamoto Shugoro (známý novelista) nebo Issei Yamamoto (japonský astronom). Yamamoto je také zeměpisným pojmem (Akita, Kagawa, Miyagi). Pokud však jméno Yamamoto vysloví gastroenterolog, myslí tím profesora Hironori Yamamoto, jednoho z nejslavnějších a nejvýznamnějších současných světových gastroenterologů a endoskopistů. Profesor Yamamoto pracoval metodu endoskopického operování (endoskopické slizniční resekce za použití kyseliny hyaluronové) a je vynálezcem dvojbalonové endoskopie.

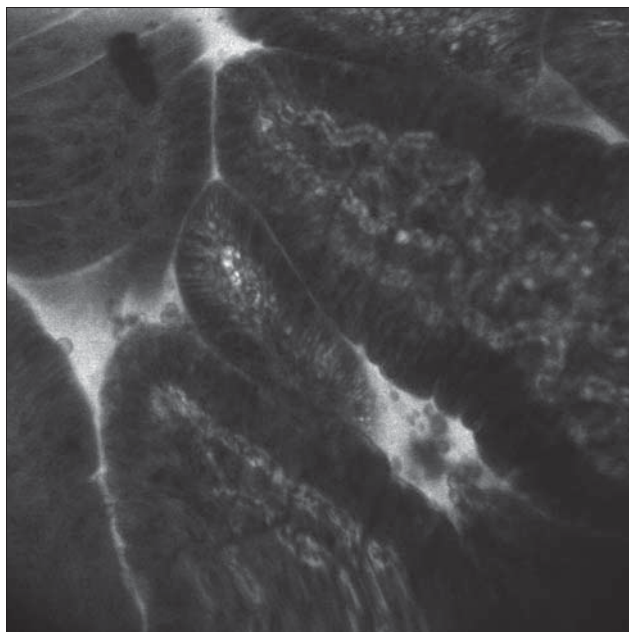
Letošní workshop digestivní endoskopie se uskutečnil 6. června a byl významný nejen návštěvou profesora Yamamoto, ale i tím, že byl v přímém přenosu přes satelit přenášán na Česko-Slovenský endoskopický kongres, který se konal v Luhačovicích. Celou akci uspořádal doc. Rejchrt se svými spolupracovníky. V rámci odborného programu nejprve prof. Yamamoto předvedl vyšetření tenkého střeva dvojbalonovou technikou u nemocné s Peutzovým-Jeghersovým syndromem. Vyšetření vynikalo nejen brilantním technickým provedením, ale i didaktickým průvodním slovem japonského hosta, kdy vysvětlil zejména kritický bod překonání ileo-cékalní chlopně. Poté prof. Yamamoto zahájil unikátní endoskopickou operaci (submukózní disekci) plošně se šířícího karcinomu rekta. Při výkonu, který trval déle než

Režie satelitního přenosu. Vpředu dr. Tachecí – „medicinský režisér“

7 hodin, prokázal absolutní soustředění se na endoskopii. Předvedl také další svůj vynález – speciální průhledný nástavec na konec endoskopu, který umožňuje sklon jehlového nože v průběhu submukózní disekce. Zákrok se plně zdařil (resekát měřil 13 cm v průměru) a pacient tak byl ušetřen Milesovy operace a kolostomie.

Do odborného programu se významně zapojili také naši pracovníci. Dr. Repák s doc. Rejchrtem předvedli zavedení kovového expandibilního stentu do maligní biliární stenózy a u dalšího nemocného upozornili na úskalí endoskopické léčby benigních lézí žlučodů. Doc. Kopáčková u pacienta s tumorem tlustého střeva představila konfokální laserovou endomikroskopii a poté nádor endoskopicky odstranila (en-

Konfokální laserová endomikroskopie. Tangenciálně zachycené klky tenkého střeva. Velmi dobře jsou patrné vinuté cévy s erytrocyty v lumen, jednotlivé pohárkové buňky a tenký lem kartáčového lemu na povrchu enterocytů. Při vlastním vyšetření je možno pozorovat reálný pohyb erytrocytů v kapilárách.

doskopickou slizniční resekci). Konfokální laserová endomikroskopie je unikátní metoda (v ČR je toto zařízení pouze v Hradci Králové), která umožňuje přímo v průběhu endoskopie mikroskopické vyšetření sliznice (v horizontálních řezech až do hloubky 250 µm). Tzv. „optické biopsie“ při této metodě velmi dobře korelují s klasickým histologickým vyšetřením. Těsná spolupráce gastroenterologa s patologem (prim. Tyčová, Fingerlandův ústav patologie) je nezbytnou podmínkou. Dr. Repák vysvětlil a v praktickém provedení ukázal endoskopickou ultrasonografii a tenkojehlovou biopsii cystického nádoru pankreatu. V didakticky výborném vstupu doc. Rejchrt předvedl biopsii ložiskového postižení jater pod ultrazvukovým navedením. Velký zájem v auditoriu mezi účastníky endoskopického kongresu v Luhačovicích vyvolala prezentace dr. Cyranyho. Při vyšetření nemocného s adenomy tlustého střeva ukázal autor technické novinky současné digestivní endoskopie – tzv. trimodální zobrazení (kombinace širokoúhlé endoskopie v bílém světle s vysokým rozlišením, autofluorescence a zobrazení typu „narrow band imaging“). Prakticky velmi důležitá byla prezentace

doc. Rejchrt týkající se novinek v desinfekci endoskopů a kontroly kvality v digestivní endoskopii. V průběhu celého workshopu, díky přímému satelitnímu spojení, prof. Yamamoto a další vyšetřující lékaři zde v Hradci Králové bezprostředně reagovali na dotazy účastníků kongresu z auditoria v Luhačovicích. Diskuse provázející celý workshop byla mimořádně živá.

Stejně jako v minulém roce se celá akce těšila také pozornosti médií.

Po náročném dnu japonský host relaxoval v tenisovém zápase s našimi gastroenterology (Yamamoto-Douda ve vyrovnaném zápase těsně porazili dvojici Repák-Rejchrt) a poté dal přednost neformálnímu setkání s lékaři a sestrami digestivní endoskopie 2. interní kliniky. Z našeho workshopu Hironori Yamamoto odcestoval do Brazílie. Loučili jsme se s příslibem, že do Hradce Králové zase rád přijede.

(Prof. MUDr. Jan Bureš, CSc. je vedoucím Subkatedry gastroenterologie)

Autoři fotografií: M. Kopáčová, S. Rejchrt, I. Šulcová

Východočeský výtvarný salon

Více než stovka výtvarných prací, jimiž se prezentovalo 54 členů Unie výtvarných umělců Královéhradeckého kraje, takový byl 21. ročník Východočeského výtvarného salonu, který otevřel svoje dveře v letních měsících v Galerii Na Hradě. Díky nově vzniklému výstavnímu prostoru v budově lékařské knihovny a díky vstřícnosti lékařské fakulty se mohl výtvarný salon vrátit po sedmi letech zpět do Hradce Králové. V minulých letech jej sice vstřícně hostil zámek v Litomyšli, nicméně Unie výtvarných umělců velmi uvítala možnost vystavovat opět v krajském městě. Navíc se výtvarný salon v letošním roce stal také součástí doprovodného programu Divadelního festivalu evropských regionů a nutno říci, že po celou dobu konání festivalu měla výstava rekordní návštěvnost. Prostory Sloupového sálu zaplnila pestrá kolekce výtvarných děl od malby přes plastiku, keramiku, fotografie, sklo až po textil a přírodniny. Mezi vystavujícími autory jste mohli nalézt takové osobnosti jako Jiřího Dudychu, Josefa Bavora, Jiřího Šindlera, Petra Kmoška, Pavla Matušku, Jiřího Vavřinu, Evu Dlabáčkovou, Leoše Valehracha, Miloše Vojíře, Františka Juračku, Milana Krajíčka, Petru Kutilovou, Petra Balíčka, Darju Čejkovou a čtyři desítky dalších. V měsíci listopadu bude Východočeský výtvarný salon pokračovat v Muzeu a galerii v Jaroměři.

Iveta Juranová
foto: Miloš Vojří

Hudební doprovod vernisáže zajistili na saxofon Tomáš Mucha a na harmoniku Radek Škeřík

Historická knihovna profesora Kruty otevřena v Brně

O. Procházková

Dne 27. června symbolicky přesně v den 100. výročí narození významného fyziologa a historika lékařství profesora MUDr. Vladislava Kruty, DrSc., se v Knihovně univerzitního kampusu Masarykovy univerzity (MU) v Brně konalo slavnostní setkání zástupců lékařské fakulty a knihovny MU, jeho rodiny, spolupracovníků, žáků, přátel a obdivovatelů. Ti uctili památku velkého badatele přednáškami a osobními vzpomínkami. Přítomní měli možnost shlédnout též zajímavou výstavu o Krutově životě, osudech a díle.

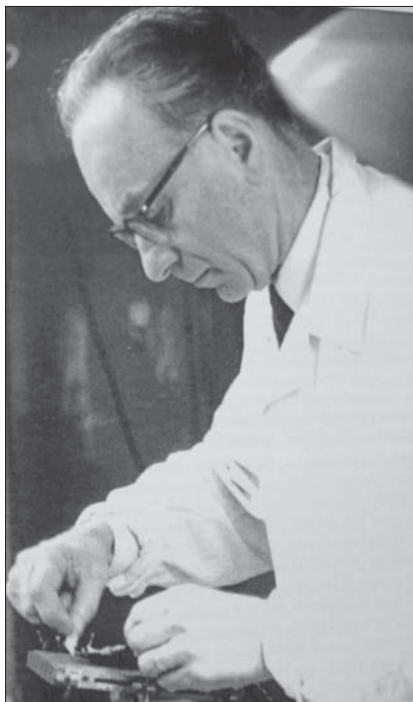
Profesor Kruta celý život vášnivě sbíral knihy a na konci života svoji bohatou knihovnu daroval Masarykově univerzitě. Teprve po mnoha letech bylo možno jeho přání vyplnit. Vrcholem setkání bylo právě seznámení s jeho reálnou knihovnou přímo v depozitáři Knihovny univerzitního kampusu MU. Sbírka obsahuje celkem 1375 knih a časopisů, které se tématicky týkají

především oborů fyziologie, dějin vědy a lékařství. V každé knize je vlepen lístek s textem „Dar profesora Vladislava Kruty“. Tato unikátní knihovna bude sloužit zejména studentům a badatelům v oblasti dějin lékařství.

Osudy knihovny profesora Kruty byly neméně tak pohnuté jako jeho život. Profesor Vladislav Kruta se narodil v Bělé pod Bezdězem. Vystudoval lékařskou fakultu v Praze a v roce 1931 promoval sub auspiciis. Již během studia jezdil na studijní pobyty do Francie, kde potkal svoji budoucí ženu Emmy Bahualtovou. Po promoci nastoupil jako asistent na Fyziologický ústav UK v Praze, kde se také v roce 1938 habilitoval. Bylo to jeho nejpłodnější experimentální a publikační období, kdy se orientoval na výzkum srdce. Zúčastňoval se mnoha zahraničních stáží a kongresů. V roce 1937 se stává členem přípravného výboru pro oslavy 150. výročí narození Jana Evangelisty Purkyně a začíná spolupracovat na vydávání sebraných spisů J. E. Purkyně. V budoucnu se stal největším odborníkem jeho života a díla.

Rok 1939 je osudový; publikuje svoji první historiografickou práci, emigruje do Francie, narodí se mu první syn a vstupuje do československé zahraniční armády. Rok poté se stává lékařem 311. bombardovací a poté 313. stíhací peruté RAF a je povýšen do hodnosti Flying Lieutenant. Tam se poprvé setkává s bratry Štefanovými z Hradce Králové (viz recenze knihy KIA, zde). V roce 1942 je uvolněn, zastoupen MUDr. Aurelem Stefanem a odchází do tajného výzkumu britského ministerstva vnitra.

Hned po válce se vrací do Prahy, stává se přednostou 5. oddělení UNRRA při ministerstvu zdravotnictví, organizuje vybudování továrny na penicilín v Roztokách u Prahy

Prof. Vladislav Kruta v laboratoři.
Foto M. Budík (1960)

a je stále asistentem Fyziologického ústavu v Praze. V roce 1947 zastává funkci přednosty Fyziologického oddělení Ústavu tělovýchovného lékařství UK v Praze.

V roce 1948 je jmenován mimořádným profesorem a je pověřen vedením Fyziologického ústavu Lékařské fakulty v Hradci Králové za profesora Smetánku, který emigroval. Profesor Kruta působil v Hradci pouhé tři roky. Za tuto krátkou dobu spolupracoval zejména s profesory Bedrnou, Procházkou a Stefanem. Navázal celoživotní přátelství s profesory Peregrinem a Svěrákem. Ti se také zúčastnili Krutova pohřbu v roce 1979, což se prý řada brněnských kolegů bála učinit. V roce 1951 odchází Kruta do Brna, protože nebyl pro svoje angažování ve válečném západním zahraničním odboji pro vznikající Vojenskou lékařskou akademii v Hradci Králové způsobilý a přijatelný...

Ve stejném roce vychází V. svazek Purkyněových Opera omnia, první pod jeho redakcí. V roce 1956 vydal monografii o Jiřím Procházkovi (1749–1820), významném českém fyziologovi a anatomovi. V téže roce zakládá Kroužek pro dějiny lékařství v Brně. V roce 1959 se stává předsedou Československé fyziologické společnosti a je jejím zástupcem v IUPS (International Union of Physiological Science). V šedesátých letech se účastní řady významných světových symposií, je jmenován řádným profesorem (1966), dostává se mu řady prestižních ocenění a medailí, předsedá mezinárodnímu symposiu k 100. výročí úmrtí J. E. Purkyně. V pohnutém roce 1968 se stává signatářem 2 000 slov a o dva roky později čelí nátlaku, aby svůj podpis odvolal. Protože tak neučinil, byl mu zakázán vstup na univerzitu, byl donucen k rezignaci na všechny funkce v domácích společnostech a bylo mu zakázáno publikovat v zahraničí. V roce 1976 byl zvolen členem prestižní Akademie der Naturforscher Leopoldina.

Profesor Kruta umírá dne 6. září 1979 po dlouhodobé hospitalizaci. In memoriam byl v roce 1991 rehabilitován a povýšen na plukovníka. V jeho životě se neúprosně refletoval tragický osud naší země v pohnutém 20. století. Jeho odkaz je nezapomenutelný.

Na adrese www.ukb.muni.cz/kuk se mohou zájemci seznámit s obsahem celé Krutovy knihovny, včetně digitální verze 152 stránkové biografie žáků profesora Kruty Pavla Braveného a Zdeňka France: Vladislav Kruta (MU, Brno 2000).

(MUDr. Olga Procházková je odbornou asistentkou Ústavu anatomie)

Šedesát let mikrobiologie v Hradci Králové

O. RYŠKOVÁ

Tento článek je věnován 60. výročí založení ústavu a katedry mikrobiologie na lékařské fakultě a současně 55. výročí otevření Ústřední mikrobiologické laboratoře fakultní nemocnice (později Oddělení klinické mikrobiologie), které v roce 1995 vytvořily společné pracoviště - Ústav klinické mikrobiologie LF a FN v Hradci Králové.

Největší zásluhu na vybudování ústavu mikrobiologie v Hradci Králové v roce 1948 (rok 600. výročí založení Univerzity Karlovy) má bezesporu doc. MUDr. Ivan Málek (1909–1994), žák významného mikrobiologa prof. Františka Patočky z 1. lékařské fakulty v Praze. Pro ústav byly vyčleněny půdní prostory zadního traktu (4. poschozí) budovy teoretických ústavů v Šimkově ulici, používané od roku 1945 k ubytování prvních studentů lékařské fakulty jako studentská kolej. Nové pracoviště bylo doc. Málkem od začátku široce koncipováno jako ústav obecné a lékařské mikrobiologie, virologie, imunologie a epidemiologie (tzv. "Patočkova škola") a disponovalo i vlastním viváriem pro menší laboratorní zvířata. Spolu s Ivanem Málkem se na práci ústavu podílela řada pražských i hradeckých mikrobiologů i některých studentů lékařské fakulty. V roce 1950 zde bylo vytvořeno i Mikrobiologické oddělení Biologického ústavu (BÚ) ČSAV, které se stalo základem pro pozdější vznik Mikrobiologického ústavu ČSAV v Praze. V době svého čtyřletého působení v Hradci Králové (1948–1952), se doc. Málek rovněž zasloužil o založení a otevření ško-

Doc. MUDr. Ivan Málek

Doc. MUDr. Oldřich Vejhora

ly pro zdravotnické laboranty, transfúzní stanice ve fakultní nemocnici a Výzkumného ústavu antibiotik v Roztokách u Prahy. Při průmyslové výrobě antibiotik byly pak zúročeny první zkušenosti, které získali Málek a jeho spolupracovníci s kontinuální kultivací mikroorganismů v Hradci Králové.

Ivan Málek byl člověk všestranně vzdělaný, iniciativní i organizačně schopný. Když se v roce 1952 vrátil i s pracovníky v Hradci založeného Mikrobiologického oddělení BÚ ČSAV zpět do Prahy, soustředil své síly na vytvoření samostatného výzkumného mikrobiologického centra a časopisu *Folia Microbiologica*, s mezinárodní působností. Úsilí o vybudování mikrobiologického pracoviště i vydávání časopisu bylo korunováno úspěchem. V roce 1962 byl slavnostně zahájen provoz Mikrobiologického ústavu ČSAV v Praze Krči a doc. Málek byl až do roku 1970 jeho prvním ředitelem a zároveň i šéfredaktorem *Folia Microbiologica*.

Mezi studenty, kteří doc. Málkovi pomáhali při výstavbě a personálním zajištění pracoviště mikrobiologie na lékařské fakultě v Hradci Králové, byl i Oldřich Vejhora, který zde začal v roce 1949 pracovat jako volontér, pokračoval jako asistent a později pak dvacet tři roky působil jako přednosta ústavu mikrobiologie. Jmenován byl v roce 1960 a s přestávkou v letech 1967–1974, kdy byl vystřídán prof. K. Makovičkou, vedl ústav až do roku 1990.

Doc. MUDr. Oldřich Vejhora (1926–2004) studoval s velkým vědeckým zaujetím nové poznatky o mechanismech buňkami zprostředkované imunity. Výborné znalosti této problematiky vyžadoval také od studentů medicíny, k neúspěchu u zkoušky stačilo nepopsat správně podstatu tuberkulinového testu; neúspěšný byl i student neznalý principu anafylaktického šoku či dalších imunitních reakcí.

V době, kdy byla civilní lékařská fakulta v Hradci přeměněna na Vojenskou lékařskou akademii, působil ústav mikrobiologie od roku 1952 do 1958 jako katedra mikrobiologie při vojenské epidemiologii pod vedením prof. MUDr. Karla Makovičky (1913–1982). Přednostou katedry mikrobiologie se prof. Makovička stal později ještě jednou, a to v letech 1967–1974.

Laboratorní mikrobiologická diagnostika se v roce 1953 soustředila do nově vzniklé Ústřední mikrobiologické la-

Praktická katedra mikrobiologie, 1959. Zleva stojící muži - MUDr. Jaroslav Dvořák, RNDr. Rostislav Radvan

boratoře (ÚML) v areálu fakultní nemocnice, v 1. poschodí budovy nad tehdejší hlavní vstupní bránou. Prvním vedoucím lékařem ÚML se stal MUDr. František Výmola (*1923), který zde, v antibiotické laboratoři, společně s MUDr. Miroslavem Hejzlarem (1928–2000), zavedli tehdy nejmodernější postupy při monitorování léčby antibiotiky. Po F. Výmolovi převzala vedení ÚML MUDr. Věra Lonská, která v roce 1969 prosadila vznik antibiotického střediska v rámci ÚML. Antibiotické středisko, které funguje i v současné době, sleduje vývoj bakteriální rezistence a připravuje podklady pro racionální používání antibiotik ve FN. Virologickou a sérologickou diagnostiku rozvíjely MUDr. Anna Vondráčková a MUDr. Milada Turková. Od r. 1965 se virologii intenzivně věnoval MUDr. Jiří Horáček, kterému se podařilo v roce 1966, jako jednomu z prvních virologů u nás, izolovat cytomegalovirus ze slinné žlázy novorozence. Ústřední mikrobiologická laboratoř přesto nezajišťovala diagnostiku v plném rozsahu, některé mikrobiologické metody se i nadále prováděly v mikrobiologických laboratořích Krajské hygienické stanice (vedoucí MUDr. J. Rieglová), které byly rovněž umístěny v areálu FN, v místech kde je dnes budova nemocniční lékárny. Tyto laboratoře zajišťovaly až do roku 1990 pro pacienty FN vyšetření střevních bakteriálních patogenů (mgr. I. Dvořáček), při tuberkulóze (mgr. Č. Vaněk) a parazitologickou diagnostiku (RNDr. A. Hozák). Dr. Lonskou vystřídala ve vedení mikrobiologických laboratoří doc. Jitka Procházková a posléze až do roku 1995 MUDr. Hana Opravilová.

Mikrobiologická pracoviště (katedra, ÚML a KHS) spolu v průběhu let vzájemně spolupracovala a vytvářela podmínky pro rozvoj mikrobiologické diagnostiky a zajištění výuky studentů i zdravotních laborantů.

Do ústavu, na katedru mikrobiologie, nastoupil v roce 1951 a až do roku 1972 zde působil doc. RNDr. Rostislav Radvan (*1923), výborný parazitolog i pedagog. V depozitárech katedry jsou dosud uchovávány a pro studium pou-

žívány preparáty parazitů, které připravil pro výukové účely. Když byla v roce 1958 lékařská fakulta znovu otevřena i pro civilní studenty, stává se krátkodobě, do roku 1960, jejím přednostou mykolog, MUDr. Jaroslav Dvořák (*1926). Doc. RNDr. Mgr. Vladimír Horák (*1928) přichází na katedru v roce 1965. Až do svého odchodu v roce 1998 intenzivně pracoval na výzkumu kolicinů produkovaných střevními bakteriemi, především typizaci původce dyzentérie. Typizační kmeny bakterií jsou součástí sbírky kultur Státního zdravotního ústavu v Praze. Doc. Horák často vysvětloval studentům příznaky různých projevů mikrobiálních nálezů, které zpestřoval vlastními zážitky i názornými ukázkami. Výzkumem mechanismu působení lysozymu se v začátku sedmdesátých let zabývala doc. MUDr. Jitka Procházková, pozdější vedoucí Oddělení mikrobiologie a imunologie KHS v Hradci Králové. Doc. MUDr. Olga Ryšková nastupuje v roce 1975 na katedru mikrobiologie a ve spolupráci s imunology z Ústavu sér a očkovacích látek, pracuje na vývoji metod pro detekci imunologických změn při zánětlivých chorobách centrálního nervového systému. V průběhu dalších roků přicházejí na katedru do vědecké výchovy aspirantky, MUDr. Alena Mrázová a MUDr. Vlasta Štěpánová. RNDr. Irena Hanovcová vytváří experimentální model rozvoje infekce v imunosuprimovaném organismu a studuje imunologickou problematiku. Organizuje a zajišťuje výuku zahraničních studentů. MUDr. Jiřina Lesná se zaměřuje na diagnostiku mykobakteriálních infekcí pomocí molekulárních metod. Pracovníci katedry mikrobiologie v 80. a 90. letech intenzivně spolupracují s kolegy z imunologické laboratoře 2. interní kliniky, Ústavu patologické anatomie, Tkáňové ústředny, Klinikou infekčních nemocí a dalšími. Hlavní těžiště práce však, v tomto období, spočívá v řešení společných výzkumných úkolů s imunology a mikrobiology Ústavu sér a očkovacích látek v Praze při testování účinku imunopreparátů. Z iniciativy MUDr. Jana Pekárka odborníka a propagátora léčebného využití lymfokinů (tzv. „transfer faktoru“), je v Československu posléze vyráběn preparát pod názvem Immodin, jehož účinky byly experimentálně ověřovány také v našich laboratořích.

V období 1990–1995 se posledním přednostou, působícím v budově teoretických ústavů stal prof. MUDr. Miroslav Hejzlar, DrSc. absolvent hradecké lékařské fakulty, uznávaný odborník pro racionální terapii antibiotiky u nás i v zahraničí, autor monografie Antibiotika v praxi a mnoha dalších publikací o chemoterapii infekcí.

Po spojení školského a zdravotnického pracoviště mikrobiologie v roce 1995 v prostorách pavilonu laboratorních oborů ve fakultní nemocnici, který byl otevřen roku 1990, se ve vedení ÚKM vystřídali: v letech 1995 až 2003 prof. MUDr. Jiří Horáček, od roku 2003 do roku 2006 prof. MUDr. Miroslav Šplíňo a od roku 2006 doc. RNDr. Vladimír Buchta.

(Doc. MUDr. Olga Ryšková, CSc., je zástupkyní přednosty Ústavu klinické mikrobiologie LF UK a FN v Hradci Králové)

První neurochirurgická klinika v Československu

J. NÁHLOVSKÝ

Neurochirurgie je obor velmi starý. Vždyť již z doby před více než 10 tisíci lety byly nalezeny trepanované lebky v severní Africe (Tarofalt, Maroko). Z doby slovanské a z našeho území známe také několik takových nálezů (Libice n. Cidlinou) a jedna trepanovaná lebka z tohoto období byla nalezena docela nedaleko, u Pardubic (Moravany). Tady nám bohužel primát unikl. Nelze však vyloučit, že neurochirurgicky zaměřený šaman pocházel z Hradce. Pokud ale pomineme dlouhou tradici opeřování na kalvě pak zjišťujeme, že neurochirurgie je vlastně oborem velmi mladým.

Operační zákroky na nervové soustavě si od chirurga vyžadovaly nejen dobře porozumět její anatomii a funkci, ale výsledky zákroků byly přímo spojeny s pokroky v diagnostice (zprášení lokalizace patologických lézí), s anestezií a s pooperační péčí.

Koncem 19. století byla úmrtnost na tyto zákroky hrozná a to zchladilo počáteční nadšení. Mezi roky 1886–96 referovalo o neurochirurgických výkonech 500 chirurgů, v další dekádě jen 80. Počátek 20. století je v neurochirurgii spojen s diagnostickými pokroky (ventrikulografie 1918, angiografie 1927) a se jménem velikána, který rozvíjel chirurgickou léčbu hlavně nádorů CNS a položil základy jejich histologické klasifikace a hodnocení prognózy Harveye Cushinga (1869–1939). Vysoké riziko infekce a vysoká úmrtnost vedly Cushinga např. k opuštění transnazálních výkonů. Také Přecechtělovi, který u nás tuto cestu u adenomu hypofýzy prvně použil (ve 20. letech v Praze), jeho pacient zemřel.

V období krátce před 2. světovou válkou byla ve světě ojedinělá chirurgická pracoviště, která umožnila, aby se vybrané osobnosti se svými týmy věnovaly pouze operacím mozku. Bylo to převážně ve Spojených státech (John's Hopkins Hospital v Baltimore – Dandy a Peter Bent Brigham Hospital v Bostonu – Cushing), ale také v Evropě.

U nás se v tomto pionýrském období věnovali zákrokům na CNS významní chirurgové, kteří byli obecně chirurgicky zaměřeni. V Praze to byl Arnold Jirásek, v Hradci Králové Jan Bedrna a v Brně Vladimír Novák. Ten dokonce strávil rok na stáži u Cushinga, později se však věnoval převážně traumatologii.

V poválečném období Bedrna rozpoznal velký význam subspecializací chirurgie. Umožnil, aby jeho asistent Rudolf Petr absolvoval studijní pobyt na významných pracoviš-

Akademik Rudolf Petr

tích ve Spojených státech. Petr do Ameriky odjel v roce 1947 a prodělal tam výcvik trvajícím 1,5 roku. Absolvoval jej na neurochirurgickém pracovišti v St. Louis u prof. Sachse a poté se zabýval výzkumem epilepsie v experimentu v Chicagu u profesora Baileyho. Když se vrátil domů do Hradce Králové, začal léčit neurochirurgické pacienty nejdříve na šesti, později na dvanácti lůžkách chirurgické kliniky. Počátkem 50. let byla budova chirurgie rozšířena o jedno poschodí a posluchárnu a tak vznikla možnost lůžkový fond dále posílit – neurochirurgické oddělení pak mělo již 44 lůžek. V srpnu 1951 byla v Hradci Králové zřízena Vojenská lékař-

ská akademie a její součástí, jako klinická základna, se stala i fakultní nemocnice – která však kromě péče o vojenské nemocné měla za povinnost léčit i civilní pacienty. K 1. lednu 1952 byli civilní zaměstnanci převedeni pod Ministerstvo národní obrany, vznikly jednotlivé katedry a k tomuto datu také vznikla Neurochirurgická klinika.

Na pracovišti rozvíjel doc. Petr (habilitoval se v roce 1949) nejen operativu. Věnoval se také tehdy složité diagnostice. S nově nastupující generací mladých lékařů (dr. Kroč, dr. Kryšpín, dr. Malc, dr. Nádvořík) prováděli, spolu s radiology, ventrikulografie či angiografická vyšetření. S klinikou začaly v 50. letech spolupracovat tehdy vznikající specializované histopatologická a EEG laboratoř či tkáňová ústředna, a v roce 1971, kdy byla postavena a otevřena nová budova kliniky, vznikla experimentální neurofyziologická a biochemická laboratoř.

Po odborné stránce prosazoval doc. Petr na přelomu 40.-50. let velmi moderní neurochirurgické názory. Např. v cévní problematice již od roku 1948 operoval mozková aneurysmata v karotickém řečišti přímo a podvazoval je, tenkrát nití. V této době to zdaleka nebyl všeobecně přijatý názor. Prvně přímo aneurysma operoval a uzavřel je klipem v roce 1937 Dandy. Ve 40. i 50. letech převažoval ještě ve světě jen paliativní postupný podvaz karotidy. Petr s Malcem a Kročem publikovali článek o chirurgické léčbě nitrolebních výdutí ve sborníku VLA v roce 1952 a v roce 1955 byl na klinice vytvořen film o léčbě cévních mozkových výdutí, který získal následujícího roku na Bienále vědeckých filmů v Benátkách 1. cenu.

Pionýrské byly také stereotaktické výkony na hypofýze u Cushingovy nemoci. V době, kdy se znovu objevovala transsfenoidální cesta k hypofýze, využili Petr s Rozsiva-

Prof. Petr (uprostřed) s doc. Krooem a doc. Malcem na sjezdu v Bad Schandau, 1984

lem a Pinskerem aplikaci radioizotopů do hypofýzy – a výsledky publikoval ve Sborníku vědeckých prací již v roce 1960.

V následujících letech vzešly z kliniky práce, které popisovaly do té doby ve světě nepublikovaná fakta. Podrobnější popis by byl nad rámec tohoto článku, tak jen telegraficky! Světovou prioritou byly práce: Němeček et al. – popis komplexních synapsí (glomeruli) v olivě (1960) a popis patomorfologie míšní kontuze s použitím termínu autodestrukce (1978), Pařízek et al. – popis dříve neuvedené lokalizace melanotického progonomu (1986) a použití xenotransplantátů (ovčí perikard) při plastice tvrdé pleny a jejich zhodnocení na klinickém materiálu (1996, 1997). Mezi novátorské - první práce u nás - patřily: Petr – studium sestupného traktu trigeminu u kočky (1954), Malec – pletysmografie očníce v hodnocení kolaterálního oběhu (1956), Tabakov – mikrochirurgické ošetření lézí periferních nervů (1974), Němeček – srovnání patomorfologie tumorů a CT (1979), Němečková – popis gangliocytomů (1980) a technického vybavení pro cytologii (1983), Pařízek – drenážní výkony u kraniofaryngomu (Foxova drenáž - 1980) či u „syndromu kývavé panenky“ (1983), Golda – vliv na krevní tlak a využití genetického modelu při studiu Cushingovy nemoci (1982), Náhlovský – anatomické studie kavernózního splavu jako podklad k léčebným zákrokům v něm (1983) a Malec – využití laseru v neurochirurgii (1996).

V této době vydali pracovníci kliniky monografie pojednávající o neurobiologii (Němeček, Lodin, 1972) a o hypofyzárním gastrinu a cholecystokininu (Cerman, 1998). Z poslední doby je pak významná publikace monografie Neurochirurgie (Náhlovský a spol., 2006).

Organizační prioritou bylo vytvoření pavilónu (1971), kde byly pod jednou střechou soustředěny nejen lůžka, operační sály a jednotka intenzivní péče, ale také diagnostický

komplement (neuroradiodiagnostika – angiografie, pneumoencefalografie, gamagrafie) a pracoviště, zabývající se diagnostikou i výzkumnou prací (EEG a neurofyziologická, neuropatologická a biochemická laboratoř). Tato část pracoviště byla a je určena nejen k běžné klinické práci, ale spoluúčastní se také při řešení výzkumných úkolů, které na klinice v průběhu let probíhaly.

Od roku 1971 je součástí kliniky specializované dětské neurochirurgické oddělení, které je dnes jedním z jen čtyř akreditovaných pracovišť pro tuto problematiku (Praha – Motol, Hradec Králové, Brno, Ostrava).

V roce 1978 bylo v pavilónu NCH kliniky instalováno první CT v Československu, což Hradci dále významně zvýšilo prestiž – zlepšená diagnostika s sebou nesla i další příliv neurochirurgických nemocných. Jako první jsme se – spolu s pražským pracovištěm (Bret) – věnovali pravidelně endovaskulárním výkonům.

Zástupci kliniky se vždy účastnili organizačního života Neurochirurgické společnosti a klinika podstatným způsobem ovlivnila postgraduální výuku mladé generace neurochirurgů. V průběhu let se opakovaně stali vedoucí pracovníci kliniky funkcionáři výboru Československé a později České neurochirurgické společnosti – prof. Petr – první předseda samostatné společnosti (1968), prof. Malec, doc. Náhlovský. Klinika organizuje každoroční postgraduální kurzy, které v cyklu pěti let vždy proberou celou tematiku neurochirurgie – v tomto roce končí již třetí cyklus.

V současnosti patří klinika k největším pracovištím v republice, se širokým záběrem neurochirurgických výkonů. Hlavní důraz je kladen na problematiku tumorů (včetně tzv. lební base – komplexní řešení spolu s ORL a stomatochirurgií), spondylochirurgií (velké výkony s náhradami obratlových těl), cévní problematiku (ve spolupráci s intervenčními radiology), dětskou chirurgií a neurochirurgií hypofýzy.

Rozbíhá se projekt Centra pro neurovědy, od něhož si zúčastněná pracoviště (neurochirurgie, neurologie a psychiatrie) slibují další prohloubení spolupráce a základ dalšího rozvoje..

(Doc. MUDr. Jiří Náhlovský, CSc., je přednostou Neurochirurgické kliniky)

Operace nitrolebního tumoru s pomocí mikroskopu a neuronavigace (2005)

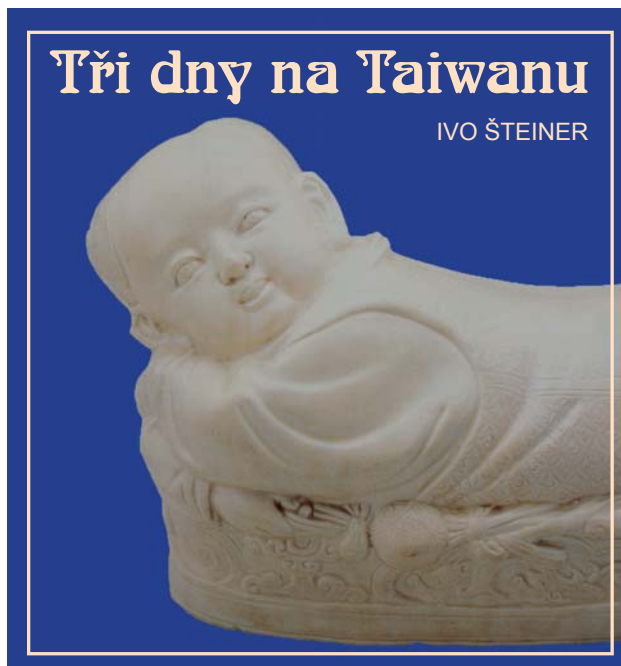
Na naší lékařské fakultě studují v anglickém programu zástupci více než 20 zemí ze 4 kontinentů. Na podzim se k nim připojí další – studenti z Taiwanu. V květnu jsem měl příležitost seznámit se, alespoň letmo, s touto zajímavou zemí; zajišťoval jsem tam přijímací zkoušky zájemců o studium na naší fakultě. Protože pro svou vzdálenost (13 hodin letu) není Taiwan u nás příliš znám, chci se s vámi podělit o své dojmy.

Nejprve trochu zeměpisu a historie! Taiwan je ostrov na obratníku Raka v Tichém oceánu, 160 km od kontinentální Číny. Měří 395 x 145

km a jeho rozloha 36 tisíc km² je méně než polovina rozlohy České republiky. Přesto na něm žije 23 milionů obyvatel (z 98 % Číňané), takže má jednu z nejvyšších hustot zalidnění na Zemi. Ostrov je ze dvou třetin hornatý (nejvyšší hora má téměř 4000 m). Počasí je subtropické až tropické, vlhké, s četnými dešti. Jde o průmyslově vyspělou zemi – i u nás se často setkáváme s elektronikou a počítači Made in Taiwan.

Ostrov objevili v 16. a 17. století při svých plavbách na východ Portugalci a nazvali jej Formosa (= Překrásná). Když v roce 1949 v občanské válce v Číně prohráli nacionalisté vedení Čankajškem s komunisty vedenými Maocetungem, odvedl Čankajšek své lidi na Taiwan, založil zde republiku a stal se jejím prezidentem. Čínská lidová republika neuznává samostatnost Taiwanu a považuje jej za své území.

A nyní k vlastním zážitkům! Většinu pobytu jsem strávil v hlavním městě Taipei (3,5 mil. obyvatel). Mým prvním dojmem na cestě z letiště do centra byla záplava skútrů – jako lavina se valily celou šíří silnice a obklopovaly nás ze všech stran. Poté ale postupně přišly zážitky mnohem pozoruhodnější! Tím obecným byly pořádek a čistota. Vlakové nádraží připomínalo spíše moderní letištní halu, obdobně i stanice metra, kde jsem zaznamenal úplné chybění reklam i různých čmáranic na zdech, co u nás, bohužel, známe až příliš dobře.

Oficiálně jsem navštívil Taipei Medical University. Jde o soukromou univerzitu; má ve městě tři nemocnice s celkem 3000 lůžky. Hlavní dojmy – organizovanost, vrcholné technické vybavení a opět čistota.

Památkou, kterou se Taipei obzvláště pyšní, je Národní palácové muzeum. Bylo založeno roku 1925 jako císařská sbírka v Zakázaném městě v Pekingu. Po občanské válce bylo přeneseno více než 600 tisíc vzácných předmětů na Taiwan a v současnosti jde o nejlepší sbírku čínského umění a kultury na světě. Při prohlížení úžasných předmětů z nefritu, bronzu či porcelánu starých až 3 tisíce let, ale i děl malířských a sochařských, vzácných knih, dřevořezeb či kusů nábytku si člověk uvědomí, na jak vysoké úrovni Čína již před tisíci lety byla a co vše dala světu.

Velký dojem na mne udělala výšková budova nazvaná Taipei 101 (podle počtu svých pater), vysoká 508 metrů. Protože Taiwan je v oblasti častých zemětřesení, bylo třeba budovu postavit na 380 pilotech do hloubky 80 metrů, z toho 30 metrů do skály. V 1. až 5. patře jsou luxusní obchody a restaurace, v 9. až 93. patře kanceláře a konečně v 89. a 91. patře vyhlídkové plošiny. Výťah z přízemí do vyhlídkových pater jede jen neuvěřitelných 37 sekund, to je rychlost 60 kilometrů za hodinu. A přitom cestující nijak nepocítují rozjezd ani dojezd. Je uveden v Guinnessově knize rekordů jako nejrychlejší výťah na světě.

Mezi Taipei na severu ostrova a druhým největším městem (1,5 mil. obyvatel) a hlavním přístavem Taiwanu Kaohsiung na jihu, je vzdálenost 400 km; rychlovlak, který dosahuje rychlosti 300 km/hod. ji zvládne za 1 1/2 hodiny. V Kaohsiung vznikla roku 1954 první taiwanská soukromá lékařská univerzita, která má kromě lékařské

Taipei 101

Kaohsiung Medical University

Výuka u fantomu

i fakulty zubní, farmaceutickou a bakalářskou. Při prohlídce fakulty jsem byl zaujat zejména jejím technologickým vybavením, například fantomovými laboratořemi, kde studenti mohou nacvičovat invazivní výkony, akutní péči, resuscitaci, poslech i další. Při jednání s vedením univerzity byla předběžně domluvena dohoda o spolupráci našich dvou lékařských fakult.

A na závěr postřeh z přijímacích zkoušek, který dokresluje technologické zaměření Taiwanu. Otázky testů z matematiky, eventuálně z fyziky, s nimiž mají naši, ale i zahraniční adepti o studium největší potíže, Taiwanci bez problému řešili, s historicky nejlepšími výsledky.

Recenze: **Miloslav Petrušek: ... ať je stůl k pohoštění prostřený**

Univerzita Karlova v Praze, 2008, 238 stran, ISBN 978-80-246-1448-9. Publikace, jejíž název je částí textu ze Zakládací listiny Univerzity Karlovy, vznikla, jak autor prof. Miloslav Petrušek v úvodu uvádí, na žádost rektora UK prof. Václava Hampla k 660. výročí založení Univerzity Karlovy. Každý, komu je naše Alma mater blízká, přečte s nadšením tuto historicko-filozofickou publikaci tvořenou úvahami a esejí, rozvrženou do dvanácti tématických celků. Nejde tu o pouhou historii UK, která je dostatečně zachycena ve čtyřsvazkových Dějinách Univerzity Karlovy. Je to zasvěcený pohled významného představitele univerzitní obce UK, sociologa, filozofa a skvělého vypravěče prof. Miloslava Petruska na slavná, ale i méně slavná období UK, její funkcionáře, učitele a studenty, na zápasy o udržení a rozvíjení onoho původního poslání univerzity být představitelkou nepotlačitelného boje a úsilí za svobodu idejí a světla pravdy, snah, které nejednou v minulosti byly krutě potlačovány. Kniha není tedy nesena nekritickou úctou k tradici, ale je i hlubokým zamyšlením nad všemi vlivy, které v minulosti i v současnosti ovlivňují život onoho složitého organismu, který univerzita představuje.

V první kapitole věnované „Otevřené společnosti“ se autor zamýšlí nad protikladem této společnosti, v níž předmětem kritiky, dle názoru čestného doktora Univerzity Karlovy Sira Charlese Poppera, může být kdokoliv, kdokoliv a kdykoliv, proti společnosti uzavřené, idiokratické, která společnosti vnucuje jako závaznou jedinou ideologii a je ovládána jedinou politickou stranou. Ve stejné kapitole je věnována pozornost i spotřební společnosti, společnosti zaměřené především na zábavu a otáze, zda materiální bohatství a technologická vyspělost jsou samy o sobě předpokladem lidského štěstí, se závěrem, že tato představa je mylná. Neboť to, co může být hybnou silou lidského vzestupu, může být i jeho katastrofální brzdou, totiž neomezený růst potřeb. Demokracie proměněná v ráj se nutně zhroutí.

V další kapitole autor rozebírá 10 světů, to je 10 hlavních směrů „Karlova učení“: svět přírody a čísel (fakulta přírodovědecká a matematicko-fyzikální) a zamyšlení nad koexistencí dvou kultur: kultury věd exaktních a humanitních, dále svět dětí, rodiny a školy (pedagogická fakulta), svět těch, kdo jsou na okraji společnosti (romistika na filozofické fakultě), svět nemocných (lékařské fakulty a farmaceutická fakulta), svět sportu a her (fakulta tělesné výchovy a sportu), svět výroby, spotřeby a práce (fakulta sociálních věd), svět masových médií a reklamy (žurnalistika a mediální studia – CEMES), svět politiky a moci (právníká fakulta a politologie na fakultě filozofické a fakultě sociálních věd), svět náboženství a víry (se třemi teologickými

fakultami: katolickou, evangelickou a husitskou) s názorem francouzského myslitele Emila Durkheima, že náboženství je více než víra, je jednáním, pomáhá člověku žít a v tom by je věda nikdy nedokázala zastoupit. Desátým světem je svět kultury a umění (katedra kulturologie na filozofické fakultě).

Následují dvě stati věnované tragickým obdobím historie Univerzity Karlovy: období nacistické okupace a období vlády komunistů se sovětskou okupací a následným normalizačním obdobím. V úvodní části k této stati je připomenuta exekuce dvaceti sedmi představitelů protihabsburského odboje na Staroměstském náměstí a mezi nimi i rektora Jana Jesenia. V období nacistické okupace je vzpomenu smrti Jana Opletala a popravy devíti představitelů českého vysokoškolského studentstva, uzavření vysokých škol, odvezení studentů do koncentračního tábora v Sachsenhausenu a obětí z řad významných osobností Univerzity Karlovy.

„Patří k tragedii českých dějin,“ uvádí autor, „že mnozí z těch, kteří přežili Sachsenhausen, byli po nástupu komunistického režimu znovu vězněni, ať pro skutečnou nebo jen předpokládanou odbojovou činnost.“

Obě zmíněná období měla své hrdiny a mučedníky, měla svého Opletala, Horákovou a další, ale měla i své kariéristy, osobnosti bez talentu a vědeckých výsledků, kteří v období komunistického panství dosahovali nejvyšších formálních post, akademických funkcí a hodností. Měla své pseudoprofesy, kteří více času než bádání a odborné činnosti věnovali schůzím a poradám „na vyšších stranických orgánech“. Bylo to období, kdy akademičtí funkcionáři nebyli voleni, ale ustanovováni právě stranickými orgány.

Je na místě vzpomenout rektora Karla Engliše, prvotřídního ekonoma, který 26. února 1948 po komunistickém převzetí moci zamkl svou pracovnu a prohlásil, že se do ní již jako rektor nevrátí a byl za to exemplárně vypovězen z Prahy.

Autor podrobně analyzuje léta sedmdesátá a osmdesátá, období normalizace, kdy řada učitelů a studentů musela opustit vysoké školy, nebo byla zbavena možnosti vyučovat. Je to období, které autor nazývá obdobím mezi mlčením a vzpourou. Zabývá se chováním příslušníků inteligence od aktivních disidentů přes většinu jedinců pasivních, indifferenčních, až po vědomé kariéristy, aktivní přísluhovalce režimu s udavači a denuncianty.

V publikaci je po zásluze zhodnocena úloha studentů a to již v období, které předcházelo vlastní sametové revoluci. „Je nesporné,“ soudí Petrušek, „že to, co udělali vysokoškolští studenti v listopadu, prosinci a lednu 1989 – 90 nemá asi v dějinách studentského hnutí u nás ani mnohde ve světě obdoby.“

Připomeňme si v této souvislosti slova tragicky zesnulého studenta Vladimíra Tauše, který byl duší studentského dění na naší fakultě v období sametové revoluce: „Pracovalo se ve dne i v noci. Jedna parta tiskla letáky, druhá je šla časné po ránu do továrny ZVÚ roznášet. ...Jezdilo se pro zprávy a pokyny do Prahy, agitovalo se na vesnici a v podnicích“.

V kapitole „I vychovatel musí být vychováván“ je zdůrazněno, že je důležité vědět, kdy byl vychovatel vychováván (v kterém období), kým a k čemu. Je jistě rozdíl ve výuce humanitních předmětů a ve výuce medicíny. Svě místo v této kapitole má i poznámka k využívání moderní techniky. Tak zvaný *power point* umožňuje vizuální prezentaci grafů, obrázků, schémat a slov. Mnozí učitelé používají tento technický prostředek zase jen verbálně, totiž, že vizuálně představí posluchačům text, který jen přečtou, obvykle bez komentáře – pedagogický potenciál technického zařízení tak zůstává nevyužit.

Je zajímavé, koho Univerzita Karlova poctila čestným dok-

torátem (dr. h. c.). Vedle osobností, které se zasloužily o vznik samostatného Československa, k nimž patřili Woodrow Wilson a Tomáš Garrigue Masaryk, to byli představitelé české kultury, kteří se podíleli na aktivním odboji proti rakousko-uherské monarchii, jako Alois Jirásek, Josef Svatopluk Machar a další, vědci Jaroslav Heyrovský, náš nositel Nobelovy ceny (1959), významný fyzik Frédéric Joliot – Curie, režimem perzekuovaný Otto Wichterle, filozof Sir Charles Popper, ale čestným doktorem práv se za komunistického režimu stává v roce 1972 i Fidel Castro Ruz.

Knihy, knihovny na Univerzitě Karlově a vzdělanost, kultura a umění jsou další státi této pozoruhodné publikace. Kniha nepatří k těm, které přečteme jedním dechem. Vyžaduje totiž mnohá hluboká nadechnutí, abychom se zamysleli nad bohatostí myšlenek a pravd v ní obsažených. Jde o cenný a významný dar k oslavě 660. výročí naší Alma mater, za který je nutno vyslovit profesorovi Petruskovi náš upřímný dík. *L. Chrobák*

MLÁDEŽ V AKCI

Dne 8. srpna se ve fakultní nemocnici uskutečnila dvouhodinová dobrovolná pracovní akce šedesáti mladých křesťanských poutníků ze čtyř zemí (ČR, Litva, SRN, Španělsko). Mladí lidé pomáhali při údržbě a úklidu areálu, úklidu kolem oplocení, stavebního dvora, výtahových šachet apod.

Tato aktivita byla organizována Královéhradeckou římskokatolickou diecézí ve spolupráci s FN HK v rámci projektu „Mládež v akci“. Projekt byl podpořen EU a probíhal pod záštitou královéhradeckého biskupa Mons. Dominika Duky a primátora města Hradec Králové Ing. Otakara Divíška.

Mladí lidé se uvedeným způsobem setkávají v různých zemích již počtvrté. Cílem setkání je podporovat kontakty mladých lidí a propagovat křesťanské hodnoty života. Mottem pro letošní akci byla kniha A. S. Exupéryho: Malý princ.

M. Špinová

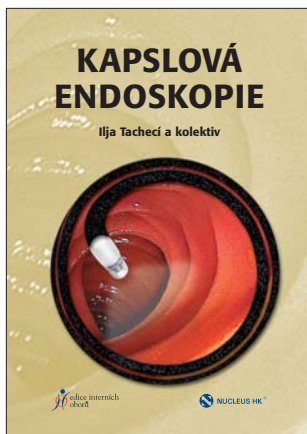

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ (FRÝDLANT)

Povýšení Albrechta Václava Eusebia Valdštejna do knížecího stavu předcházela jeho závratný vzestup. Zprvu byl jmenován císařským komisařem pro Čechy, pak pražským plukovníkem, členem minciřského kolegia, dvorským hrabětem, generalissimem Oceánského a Baltického moře, vrchním velitelem císařské armády a konečně svobodným říšským knížetem. S neskonalou hamižností a bezohlednou dravostí uchránil panství Smiřických a stal se suverénním pánem největší feudální enklávy v Čechách. V roce 1628 povýšil do městského stavu knížectví sedm ze svých měst a stanovil poslušnost jejich významu. Hlavním se stal „spanilý“ Jičín, reprezentující frýdlantské knížectví. Zahájil rozsáhlé přestavby města, nechal postavit jezuitskou kolej s gymnáziem, mincovnu, klášter, katedrálu, probošství a špitál při kostele Nejsvětější

Trojice (P. M. de Sale). Ten byl určen pro 50 osob a byl dostavěn až po jeho smrti. Několikrát vyhořel, a protože prostorově nevyhovoval, byl v něm roku 1815 zřízen chudobinec. Stavba byla pro značnou zchátralost a nezpůsobilost v 70. letech minulého století zbořena. Druhým městem knížectví byl Frýdlant. Než se jej zmocnil Valdštejn, byl majetkem Redernů. Na přelomu 16. a 17. stol. jej spravovala vdova Kateřina z Redernů, roz. Šliková, paní moudrá, laskavá a dobročinná, vyznáním luteránka. Roku 1607 postavila pro chudé poddané a nemocné špitál a útulek. Dřevěná stavba roku 1630 vyhořela a nový majitel panství Albrecht Valdštejn postavil špitál nový. Tento opět roku 1797 vyhořel a poté byl obnoven do současné podoby (foto): jednopatrový, dvoutraktový, se širokou chodbou a čtvercovou kaplí, která je dnes využívána k bohoslužbám Českých bratří. V posledním desetiletí špitál sloužil jako ubytovna pro nepřizpůsobivé občany a neplatiče nájemného, kteří jej zcela zdevastovali, ačkoliv je památkově chráněn. Obecní úřad připravuje kompletní opravu a počítá s využitím budovy pro kulturní potřeby.

I. S.

Není příliš časté, aby byla na stránkách SCANu recenzována odborná literatura. Jsem však pevně přesvědčen o tom, že monografie Kapslová endoskopie (Nucleus, 2008) autorského kolektivu vedeného mladým gastroenterologem MUDr. I. Tachecím z naší II. interní kliniky si zaslouží výjimku.

Již samotný příběh kapslové endoskopie působí tak trochu dojmem historky z vědecko-fantastického románu

či filmu. Nemocný člověk spolkně tělíčko, které není o mnoho větší než vitamínová kapsle, a po několika hodinách se můžeme dívat na film seznamující nás s větší částí jeho gastrointestinálního traktu. Nejedná se ale o žádné sci-fi, nýbrž o relativně novou endoskopickou metodu (první vyšetření bylo provedeno ve světě v roce 2001 a v České republice v roce 2002), sloužící zejména k vyšetřování jinak jen obtížně přístupného tenkého střeva. Je jistě milou skutečností, že královéhradecké pracoviště je jedním z lídrů v tomto oboru, a to nejen na úrovni republikové, ale i evropské. Logickým vyústěním hromadění zkušeností s kapslovou endoskopií, jejími indikacemi, kontraindikacemi, přínosem i komplikacemi, je pak vydání první české monografie na toto téma.

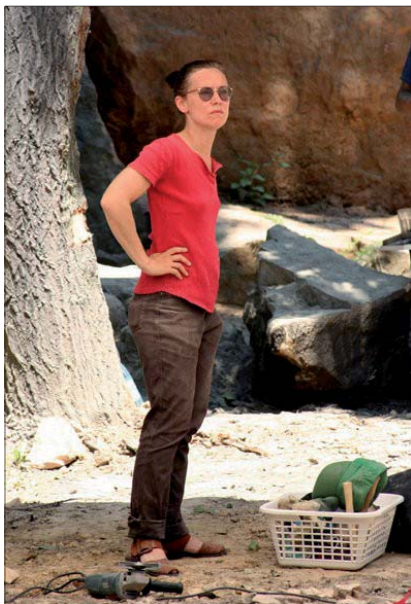
Nejedná se však v žádném případě o dílo jednoho člověka či jednoho pracoviště. Hlavní autor oslovil a získal ke spolupráci špičky české gastroenterologie z prakticky všech klinických pracovišť, která se touto metodou systematicky zabývají; práce má tedy multicentrický charakter, což jí významně dodává na váze i kvalitě. Druhým rysem, který si zaslouží být vyzvednut, je multidisciplinárnost knihy – text i obrazová dokumentace se nesusoustrdí jen na oblast gastroenterologie, je naopak hluboce vnitřně provázán s ostatními souvisejícími obory, ať již je to informatika, radiodiagnostika, či patologie (jak si autor této recenze nemohl nepovšimnout...). Potěšitelné je, že již zmíněná bohatá obrazová dokumentace (téměř 500 barevných obrázků s popisy v češtině i angličtině) je na naprosto špičkové úrovni, která snese veškeré srovnání s prvotřídními světovými monografiemi vydávanými v prestižních nakladatelstvích.

Závěrem lze konstatovat, že titul Kapslová endoskopie je opravdu mimořádným počinem a je již nyní jisté, že kniha bude sloužit jako postgraduální výukový text pro budoucí specialisty v této oblasti i jako referenční příručka v případě diagnostických rozpaků.

Autorskému kolektivu se sluší poděkovat, že tak jako na titulní stránce knihy kapsle nahlíží do lumen tenkého střeva, dali nám i oni nahlédnout do své diagnostické kuchyně. Nelze také než pográtulovat a popřát, aby titul nezůstal osamocen, ale byl v neďaleké budoucnosti následován obdobně vydařenými dítky.

Aleš Ryška
Fingerlandův ústav patologie

NÁBŘEŽÍ SOCHAŘŮ SE ROZŠÍŘILO DO FAKULTNÍ NEMOCNICE

Susanne Holmberg

Zakladatelé a hlavní pořadatelé známého letního hradeckého Nábřeží sochařů, akad. sochař Roman Richter (mj. autor pamětní desky Jana Bedrny) a ing. Martin Samohrd (dřívější člen hradeckého zastupitelstva) umožnili rozšíření rozsáhlé exteriérové výstavy soch z Tylova nábřeží a přilehlých parčíků dál po proudu Labe. Nábřeží sochařů je pořádáno od r. 2003 jakožto slavnostní zakončení Hořického sochařského symposia a v letošním roce organizátoři této významné mezinárodní kulturní akce zapůjčili Fakultní nemocnici Hradec Králové na rok dvě z pískovcových plastik. Tato umělecká díla, dosud vystavená v centru Hradce Králové, byla instalována v areálu nemocnice v sobotu 26. července v rámci velkého stěhování pro oficiální uvedení nových soch ze Symposia roku 2008.

Sousoší z r. 2005 Zvířata v říši fantazie švédské sochařky Susanne Holmberg bylo umístěno v blízkosti dětského hřiště před Dětskou klinikou. Milý pár kamenných zvířat zdobí po tři roky labské nábřeží v blízkosti Gymnázia J. K. Tyla a lze doufat, že se nyní dočasně stane díky svému interaktivnímu charakteru součástí parkové zóny pro děti a ještě zvýší její atraktivitu.

Sousoší „Zvířata v říši fantazie“

Plastika z r. 2007 Systém turecké sochařky Songül Telek je alegorií lidské bytosti, tištěné chaosem a shonem moderní doby. Ing. arch. Jan Hochman, autor budovaného pavilonu psychiatrie, se kterým bylo umístění obou plastik konzultováno, zvolil pro umístění druhé sochy místo před hlavním vchodem do nového pavilonu, kde ideově naváže jak na prostředí duševních chorob, tak na kamennou výzdobu, připravovanou pro atrium nového sídla Psychiatrické kliniky. Socha byla provizorně instalována v parčíku za Plicním pavilonem a bude přenesena na plánované místo po úpravách terénu staveniště v září letošního roku.

Ti, kdo znali Tylovo nábřeží před rokem 2003 a mají jen trochu rádi současné umění a Hradec Králové, vědí, že půvabné nábřeží v blízkosti Labe si lze dnes již těžko bez rozsáhlé a proměnlivé expozice sochařských děl představit. Stálá výstava výrazně přispívá k soudobému hradeckému koloritu a její každoroční obnovení a vernisáž ve formě akce Nábřeží sochařů se stala populárním zpestřením poloviny letních prázdnin, včetně koncertu Filharmonie Hradec Králové na Pražském mostě. Je příjemné, že se na novodobé pro-

měně někdejšího salónu republiky svým vývojem podílí i naše fakultní nemocnice a je možno doufat, že získaný prostor pro hořické sochy, který se při letošní instalaci otevřel, bude žít a zvětšovat se i po dalších letech.

Vedení FN vyslovuje poděkování všem výše jmenovaným, kteří se o instalaci soch do areálu nemocnice zasloužili, a dále ing. Martinu Soukupovi, náměstkovi primátora Hradce Králové, prof. MUDr. Jaroslavu Malému, přednostovi II. interní kliniky a Bc. Petru Novotnému, zástupci vedoucího Technického odboru, za významný podíl na akci.

Leoš Heger

Songül Telek

Plastika „Systém“

ARNOŠT Z PARDUBIC

Vydáváme se z pomezí východních Čech na půlnoční stranu starodávnou jantarovou stezkou do kladské kotliny, kdysi součásti českého království, do města Kladska. Území českých králů, ležící na křižovatce obchodních cest, střežila tvrz podle Kosmovy kroniky již v roce 981. Přicházíme po mostě sv. Jana ze 14. století (připomínající Karlův) (foto 1) a středověkými uličkami se dostáváme ke gotickému farnímu kostelu Nanebevzetí Nejsvětější Panny Marie, nejokázalejší sakrální stavbě v Kladsku (foto 2). S rozehvěním vcházíme, obdivujeme interiér kostela s celou řadou uměleckých děl (foto 3) a zastavujeme u náhrobku arcibiskupa Arnošta z Pardubic, který zde je pochován (foto 4).

Narodil se kolem roku 1305 v chudé zemanské rodině a své dětství prožil v Kladsku - zemi, ke které jej poutaly zvláštní

vztahy a kam se vždy rád vracel. Navštěvoval farní školu řádu sv. Jana, kde se zúčastňoval nešpor. Stalo se, že jednou při zpěvu pohlédl na oltář a viděl, že Panna Maria od něj hněvivě odvrátila tvář. Vyděšený začal Madonu prosit, aby na něj opět pohlédla a když viděl, že k němu neochotně obrací tvář, poděkoval a s ostatními chlapci z kostela odešel. K této události došlo mezi mnoha lidmi za bdělého stavu. Zjevení si vysvětlil svou povrchností, kdy předstírá zbožnost, ačkoliv hřešil. Kladský chrám se pro něj stal místem duchovního dozrání. V jeho životě nastal obrat, nadále se řídil podle požadavků křesťanství a je z něj patrné celoživotní úsilí, aby P. M. na něj znovu s laskavostí pohlédla. Víru a úctu k Bohu prolíná mariánská zbožnost celým jeho životem. Svůj příběh vylíčil ve spisku „Vidění“, který podle závěti byl přečten až po jeho pohřbu.

Ve studiu pokračoval ve vyšší a náročnější škole benediktínů v Broumově, pak při pražské katedrále a nakonec odešel na univerzity v Bologni a Padově a svůj pobyt v cizině ukončil při kurii v Avignonu. Studoval teologii, filozofii, práva, řečtinu, hebrejštinu a získal ucelené vzdělání. Během 14letého studia se seznámil s předními vzdělanci evropského kulturního světa.

Prvním významným bodem jeho vzestupu je jmenování děkanem pražské kapituly a v této hodnosti jej král Jan vysílá do Avignonu jako vyslance k papeži Klimentu VI., při zřízení pražského arcibiskupství (1342). Následovalo zvolení pražským biskupem a v r. 1344 arcibiskupem, a tím i prvním z rádců krále. Zároveň s uvedením do úřadu arcibiskupa (21. listopadu 1344) a povýšení Prahy na metropoli, král Jan a synové (markrabě Karel a Jan Jindřich) položili základní kámen stavby nové katedrály. Po smrti svého otce v bitvě u Kresčaku (1346) pověřuje Karel IV. arcibiskupa, aby v Avignonu

u papeže požádal o schválení jeho volby říšským panovníkem. (Korunovace proběhla v Bonnu 26. listopadu 1346.) Poselstvo, které vedl Arnošt z Pardubic, zároveň předalo papeži řadu žádostí, mezi nimi i o souhlas k založení univerzity. Rok poté (7. září 1347) byl Karel IV. korunován českým králem, převzal z rukou arcibiskupa duchovní moc, svěcení, meč, žezlo a jablko a na jeho hlavu byla vložena koruna a bylo mu požehnáno. Následovala korunovace Blanky z Valois na českou královnu.

Téhož roku vydává papež Kliment VI. listinu, ve které pověřuje arcibiskupa dohledem nad univerzitou a dovoluje zřídit v Praze vysoké učení o čtyřech fakultách (teologické, právnické, artistické a lékařské). Arnošt z Pardubic jako kancléř univerzity byl pro tento úřad nevhodnější. Prošel několika univerzitami, znal se s jejími profesory, jmenoval vyučující, rozhodoval o hodnostech a doktorských promocích. Organizoval výuku, aby odpovídala současné evropské úrovni a když král Karel vydal zakládací listinu 7. dubna 1348, v několika kláštřích již probíhala výuka všech fakult (univerzita neměla vlastní budovu).

V červnu král pověřuje arcibiskupa položit základní kámen ke stavbě Karlštejna, další z velkých zakladatelských činů, které svěřuje do jeho rukou. Arnošt z Pardubic řídí výzdobu kaple sv. Kříže a r. 1357 vysvěcuje kapli Panny Marie. To je výsledkem dokonalé shody obou mužů podobných vlastností a přesvědčení o společném díle.

Koncem roku 1350 vysílá král Karel do Avignonu poselstvo na vysoké úrovni, které má vyřešit císařskou korunovaci v Římě; jeho mluvčím je opět

Arnošt z Pardubic. Jednání nebylo úspěšné; teprve po smrti Klimenta VI. byla korunovace schválena papežem Inocencem VI. Na sv. Václava svolává Karel IV. na cestu do Říma zemskou hotovost; v jejím čele stojí arcibiskup, na ochranu královny Anny Svidnické. Začátkem roku 1355 jeho oddíly projíždí Udine, Padovou, Pisou a Sienu. Jsou vřele vítáni, ale po odjezdu ze Sieny v městě vypuklo povstání a budoucí římský císař pověřil arcibiskupa urovnáním sporů. Sám Karel pospíchá do Říma, kde na Velikonoční neděli má proběhnout korunovace. Arnošt z Pardubic se jí nemohl zúčastnit, ačkoliv pro ni tolik obětoval.

Poslední velké tažení se koná na podzim 1358, kdy Arnošt odjíždí v čele poselstva na Litvu, vyjednat pokřtění

knížete Olgerda. Podmínky knížete k tomuto aktu byly pro poselstvo nepřijatelné, takže odchází s nepořízenou.

Pražský arcibiskup křtí r. 1361 Karlova syna Václava IV. v Norimberku. Aktu se zúčastnil výkvět české a říšské šlechty. Následujícího roku, po smrti Inocence VI., Karel IV. iniciuje možné zvolení Arnošta z Pardubic za papeže, ke kandidatuře ovšem nedojde, ačkoliv je uznáván jako osoba nejvhodnější.

V r. 1363 se na přání Karla IV. na den sv. Víta koná v Praze podivná korunovace dvouletého Václava IV. a vzápětí je pomazána Alžběta Pomořanská jako česká královna.

Na svatodušní svátky v květnu 1364 vedl Arnošt z Pardubic v Budyšině před císařským dvorem slavné bohoslužby. Po promluvě k významnému posluchačstvu bohoslužby s obtížemi dokončil, zachvátila jej horečka. Nechal se odvézt do Roudnice a 30. června v nedožitých 60 letech umírá. Krátce před smrtí sepsal své „Vidění“ a podle své závěti byl pochován v Kladsku ve farním kostele Nanebevzetí Nejsvětější P. M. Náhrobek pochází z parléřovské dílny a hrob se stal poutním místem (foto 4). Na počátku 18. století byl z hrobu vyjmut kalich a patena, jediné přímé památky na Arnošta z Pardubic. Stoupající zájem o život pražského arcibiskupa přiměl kladského faráře pořídit roku 1870 velmi zdařilou sochu klečícího arcibiskupa a umístit ji před prvním sloupem severní lodi (foto 5).

Činnost Arnošta z Pardubic je takového rozsahu, že není možné ji na pár stránkách podchytit. Vytvořil úřad korektora pro povznesení duchovenstva (čistota mravů, zákony kázně), statut při katedrále „matky všech kostelů“. Byl dobrým a odpovědným hospodářem, zakázal zvyšovat robotu a dávky, kácení lesů, sledoval hospodářství na církevních statcích. Obnovil zchátralé dvory, tvrze, hradby, založil rybníky, útulky pro staré lidi, postavil tři špitály. Obdivuhodná je jeho dobročinnost (živil chudé, rozdával sukno, rozdával obilí v době hladomoru). Po skončení mše konal veřejná slyšení, kde každý měl právo dovolat se spravedlnosti. Založil augustiniánské kanonie, řídil chod univerzity, nemluvě o jeho diplomatické činnosti, která je nesmírně rozsáhlá.

Ačkoliv byl Arnošt z Pardubic postavy malé a subtilní, vynikal silnou vůlí a vytrvalostí. Jeho současníci o něm mluví jako o muži ctnostném, bez vady, velmi váženém a moudrém, skromném. Byl statečný a vynikající ve válečném umění, kultivovaný diplomat, znalý lidských vlastností, zkušený ve světských záležitostech, neobyčejně inteligentní a pracovitý, zasazující se pro dobrou věc samu, bez nároku na odměnu a uznání, nezanedbávající potřeby reprezentace a ceremonie, praktický a právně myslící, upřímně zbožný, vědom si vlastní slabosti až hříšnosti; naději viděl v pokání.

Je s podivem, že muž tak vzdělaný, skutečně evropského významu a formátu se ve své vlasti neumístil mezi 100 nejvýznamnějšími Čechy.

Pozn. Arnošt st. z Hostýna (erbu poloviny koně s uzdou ve skoku) vstoupil do královských služeb v Kladšti. Byl mu svěřen do správy hrad, ze kterého spravoval jako purkrabí (hejtman) toto území. Po návratu ze služby, kde se patrně vzmohl, kupuje Staré Hrady a hrad Vízmburk a píše se „de Stara“ (1327). Panství pak mění s pány z Dubé za Pardubice (1332) a od r. 1339 se začíná podepisovat „z Pardubic“. Zde začíná vzestup tohoto rodu.

J. S.

Stomatolog **doc. MUDr. Jiří Bittner, CSc.** (1930), vyrostl a vystudoval v Praze. Po promoci 1953 byl umístěn do Dvora Králové n. L. a od roku 1959 je dodnes na stomatologické klinice, kde prošel všemi existujícími místy. Celý odborný život se věnoval zubní protetice, sepsal pro ni také všechny potřebné učebnice a monografie a většinou si je také sám ilustroval. Nakreslil i stovky výukových diapositivů, což je činnost dnes už stěží pochopitelná. Amatéřské malování je jeho hobby. Sám sebe nepovažuje za příliš dobrého malíře a tak se baví pořizováním kopií slavných moderních malířů od impresionistů až po Mikuláše Medka.

Jiří Bittner: Suchá kytka, 1975